

PHILOGIA

ФИЛОЛОГИЯ

41. SOFIA. 2022. СОФИЯ

Journal's scope

Philologia is an international academic publication in the field of philology – linguistics, literary studies, translation, cultural studies. It was established by the Faculty of Classical and Modern Philology at Sofia University St. Kliment Ohridski in 1977.

The materials published in the journal (scholarly articles, reviews, etc.) are blindly reviewed by two anonymous reviewers before acceptance for publication. The manuscripts can be in English, French, German, Spanish, Portuguese, Italian, Russian and Bulgarian.

Frequency: Two issues per year.

Профил на списанието

„Филология“ е научно списание, в което се публикуват материали в областта на всички филологически дисциплини – езикознание, литературознание, превод, културологични аспекти на филологическите изследвания, чуждоезиково обучение. Основано е през 1977 г. от Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Материалите (статии, обзори, научни съобщения, рецензии, хроники) се рецензират анонимно от двама независими рецензенти преди публикуването им в списанието. Приемат се ръкописи на английски, френски, немски, испански, португалски, италиански, руски и български език.

Списание то излиза два пъти годишно.

Главен редактор / Editor-in-Chief

Мадлен Данова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Madeleine Danova – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Редакционна колегия / Editorial Board

Агнеш Бирталан – *Университет*
„Лоранд Йотвои“ (Унгария)

Agnes Birtalan – *Eötvös Loránd University*
(Hungary)

Айгул Бижкенова – *Евразийски национален*
университет „Л. Н. Гумилъв“ (Казахстан)

Aigul Bizhkenova – *Eurasian National University*
(Kazakhstan)

Александра Багашева –
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“ (България)

Alexandra Bagasheva –
Sofia University
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Александър Сторожук –
Санктпетербургски държавен университет
(Русия)

Alexander Storozhuk –
Saint Petersburg University
(Russia)

Александър Федотов –
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“ (България)

Alexander Fedotoff –
Sofia University
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Ана Паула Коутиньо Мендеш –
Университет на Порто (Португалия)

Ana Paula Coutinho Mendes –
University of Porto (Portugal)

Анастас Герджиков –
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“ (България)

Anastas Gerdjиков –
Sofia University
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Атила Демирджиоглу –
Университет Галатасарай (Турция)

Attila Demircioğlu –
Galatasaray University (Turkey)

Барбара Хлибовицка-Вегларш –
Университет „Мария Склодовска-Кюри“
(Полша)

Barbara Hlibowicka-Węglarz –
Maria Curie-Skłodowska University
(Poland)

Венсан Ренер – *Университет „Люмиер“*
Лион 2 (Франция)

Vincent Renner – *Lumière University Lyon 2*
(France)

Галина Аврамова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Galina Avramova – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Георг Шупенер – *Университет*
„Ян Евангелиста Пуркине“ (Чехия)

Georg Schuppener – *Jan Evangelista Purkyně*
University (Czech Republic)

Детелина Мец – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Detelina Metz – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Димитър Веселинов –
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“ (България)

Dimitar Vesselinov –
Sofia University
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Корнелия Танчева – *Университет Питсбърг*
(САЩ), *Университет Корнел* (САЩ)

Kornelia Tancheva – *Pittsburg University* (USA),
Cornell University (USA)

Маргарита Руски – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Margarita Ruski – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Марио Брдар – *Университет*
„Йосип Юрай Щросмайер“,
Осиек (Хърватия)

Милена Попова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Ник Норууд – *Щатски университет*
Колъмбъс, Джорджия (САЩ)

Осман Сенемоғлу –
Университет Галатасарай (Турция)

Райнер Дормелс – *Виенски университет*
(Австрия)

Сурен Золян – *Арменска национална*
академия на науките (Армения)

Яна Андреева – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Mario Brdar – *The Josip Juraj Strossmayer*
University of Osijek
(Croatia)

Milena Popova – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Nick Norwood – *Columbus State University,*
Georgia (USA)

Osman Senemoğlu –
Galatasaray University (Turkey)

Rainer Dormels – *University of Vienna*
(Austria)

Suren Zolyan – *National Academy of Sciences*
of Armenia (Armenia)

Yana Andreeva – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Научен секретар / Associate Editor

Милена Йорданова – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Milena Yordanova – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Администратор на сайта / Web Administrator

Симеон Хинковски – *Софийски университет*
„Св. Климент Охридски“ (България)

Simeon Hinkovski – *Sofia University*
St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Редактор / Language Editor

Веселина Стоянова

Veselina Stoyanova

Предпечат / Layout Editor

Веселина Стоянова

Veselina Stoyanova

Преводач / Translator

Александър Костов

Alexander Kostov

Технически сътрудник / Administrative Assistant

Лидия Христова

Lidia Hristova

PHILOLOGIA

ФИЛОЛОГИЯ

41. SOFIA. 2022. СОФИЯ

*Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University "St. Kliment Ohridski"*

*Факултет по класически и нови филологии
при Софийския университет „Св. Климент Охридски“*

София • 2022

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

© 2022 Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по класически и нови филологии

© 2022 Университетско издателство „Св. Климент Охридски“
ISSN 0204–8779

СЪДЪРЖАНИЕ ∞ CONTENTS

ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА / LITERATURE AND CULTURE

Iliyana Chalakova. O(s) sentido(s) na prosa breve de Mia Couto e Georgi Gospodinov	11
Iliyana Chalakova. Senses and Meaning in the Short Prose of Mia Couto and Georgi Gospodinov.....	11

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

Bistra Andreeva. Snezhina Dimitrova. Bulgarian Tones and Break Indices (BG_ToBI): a system for intonational annotation	25
Бистра Андреева. Снежина Димитрова. Интонационни акценти и индекси за граница в български език (BG_ToBI): система за анотация на интонацията.....	25
Gergana Boyanova. Ilina Amer. The Phenomenon of Specialized Language – Fundamental Issues and New Perspectives.....	46
Гергана Боянова. Илина Амер. Феноменът „Специализиран език“ – фундаментални въпроси и нови перспективи.....	46

ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ / FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Kaiyue Zhang. Hristina Teodosieva. Challenges for Students Studying Bulgarian and Chinese: Comparison and Analysis.....	63
Кайюе Джан. Христина Теодосиева. Предизвикателства пред студентите, изучаващи български и китайски език – сравнение и анализ.....	63

РЕЦЕНЗИИ / REVIEWS

Мадлен Данова. За чуждоезиковото обучение през призмата на променящия се глобален свят	79
--	----

Madeleine Danova. About Foreign Language Teaching and Learning Through the Prism of the Changing Global World	79
Бистра Андреева. Чуждоезикова прозодия. Английски с български акцент	82
Bistra Andreeva. Prosody in L2. Bulgarian-accented English	82

ХРОНИКА / EVENTS

Весела Чергова. Международна рецепция на литературното творчество на Жозе Сарамаго	87
Vesela Chergova. International reception of José Saramago's literary work	87
Антония Цанкова. Китайският език – познат и непознат. Честване на Световния ден на китайския език в Софийски университет „Св. Климент Охридски“	92
Antonia Tsankova. The Chinese Language – Known and Unknown. Celebration of the Global Chinese Language Day at Sofia University “St. Kliment Ohridski”	92

Изисквания към авторите	97
Author's guidelines	105

ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

LITERATURE AND CULTURE

O(s) sentido(s) na prosa breve de Mia Couto e Georgi Gospodinov

Iliyana Chalakova

Universidade de Sófia St. Kliment Ohridski (Bulgária)

Iliyana Chalakova

Sofia University „St. Kliment Ohridski“ (Bulgaria)

Iliyana Chalakova. SENSES AND MEANING IN THE SHORT PROSE OF MIA COUTO AND GEORGI GOSPODINOV

Abstract. The African literature, even more in its Portuguese expression, occupies the space of the exotic extreme in the literary life of Bulgaria, both in terms of interest of ordinary readers and scientific approaches. Nevertheless, four of the masterpieces of the most notorious voices in the contemporary literature in Lusophone Africa have already been translated into Bulgarian. The present text starts from the spontaneous expectations about the strangeness of the African literature of Portuguese expression in the Bulgarian cultural context to present a small comparative study of two works of the short prose of the Mozambican Mia Couto and the Bulgarian Georgi Gospodinov. The comparison seeks to identify multiple points of proximity in the Mozambican and Bulgarian imaginary, focusing on the short stories *The girl who did not speak* and *The blind Vaisha*, respectively. The analysis focuses in particular on the topic of the use and interpretation of the human senses, pursuing the final goal of drawing conclusions regarding the proceedings by which the overall meaning of the literary text is constructed by the two authors.

Keywords: Lusophone African literature, contemporary Bulgarian literature, tale, construction, senses

Илияна Чалъкова. СЕТИВА И СМИСЪЛ В КРАТКАТА ПРОЗА НА МИЯ КУУТО И ГЕОРГИ ГОСПОДИНОВ

Резюме. Африканската португалоезична литература представлява все още крайна екзотика в литературния живот на България както по отношение на интереса на обикновения читател, така и относно научните трактовки. Въпреки това на български език вече са достъпни четири от шедеврите на най-влиятелните гласове в съвременната литература на лузофонска Африка. Настоящият текст изхожда от спонтанните очаквания за странността на африканската португалоезична литература в българския

културен контекст, за да представи малко сравнително изследване на две творби от кратката проза на мозамбиканеца Мия Коуто и българина Георги Господинов. Съпоставката цели да открие точките на близост в мозамбикския и българския свят на въображаемото въз основа на разказите *Момичето без думи* и *Сляпата Вайша*. Сравнителният анализ се съсредоточава по-конкретно върху въпроса за употребата и тълкуването на човешките сетива, за да извлече своите заключения относно средствата, чрез които се гради общият смисъл в литературния текст у двамата автори.

Ключови думи: африканска португалоезична литература, съвременна българска литература, разказ, градивни елементи, сетива

Research /Научно изследване

Literaturas e autores em contacto

Os estudos da língua portuguesa e das literaturas e culturas de expressão portuguesa no contexto específico da Europa Central e de Leste oferecem a rara e algo exótica possibilidade de pôr não apenas em contacto mas também em comparação duas literaturas separadas por uma distância, à primeira vista, substancial – a moçambicana e a búlgara. Será porém essa distância geográfica tão substancial em termos conceptuais, sobretudo nos dias de hoje, marcados pela comunicação tecnológica globalizada da nova era? É uma pergunta lógica que surge logo no princípio.

É verdade que a tradução figura entre os canais mais poderosos da globalização comunicativa, mas no caso concreto da literatura africana de expressão portuguesa no terreno literário búlgaro parece que não chegou a resultados que abranjam vastas massas de leitores. Embora já tenham sido traduzidos para o búlgaro *Mayombe* de Pepetela, *Terra Sonâmbula* de Mia Couto, *O Vendedor de Passados* de José Eduardo Agualusa e *O Testamento do Senhor Napumoceno da Silva Araújo* de Germano Almeida¹, entre outros poucos, a produção literária africana, escrita originalmente em português, continua a ser menos traduzida e menos divulgada na Bulgária em comparação com a portuguesa e a brasileira.² Logo no título da presente comparação são feitas referências às realidades de estudo, que são nomeadamente: em primeiro lugar, a literatura contemporânea que é posta em foco em dois exemplos nacionais – um moçambicano, no caso de Mia Couto, e outro búlgaro, no caso de

¹ A versão búlgara do primeiro livro é ainda da época do socialismo, quando a conjuntura não apenas agendava autores e obras no campo da tradução, mas muitas vezes ditava o próprio estilo das traduções; as duas traduções mencionadas a seguir – as de Couto e de Agualusa – são da autoria da premiada tradutora de português Darinka Kircheva, enquanto a edição búlgara do “testamento” de Almeida é prefaciada pelo professor doutor Petar Petrov que lançou recentemente um estudo tão profundo quanto completo sobre *O projeto literário de Mia Couto*.

² De acordo com os dados disponíveis no catálogo digital da Biblioteca Nacional da Bulgária, no período compreendido entre 2017 e 2021, nenhuma das 28 obras literárias traduzidas do português para o búlgaro é originária dos espaços lusófonos da África.

Georgi Gospodinov; em segundo, a importância dos nomes autorais que se põem em comparação – Couto e Gospodinov são, sem dúvida, os expoentes das literaturas contemporâneas moçambicana e búlgara, respetivamente; em terceiro, o género do conto que é privilegiado e que é cada vez mais cultivado pelos autores na contemporaneidade, mais lido pelos leitores por ser rápido e completo, mais atrativo para a edição, assim como mais propício para trabalho em sala de aula; em quarto, as potencialidades que a literatura comparada tem para estabelecer pontes, tanto conscientes como inconscientes, entre fenómenos literários, tanto entre os próximos como entre os distantes; e em quinto lugar, o alvo da comparação que é o sentido ou os sentidos que se encontram investidos nas obras comparadas, bem como os sentidos humanos, os seus valores e funções como tema de reflexão. O que não é óbvio, e que não se deixa transparecer no título, é o objeto imediato da análise, que são os contos *A menina sem palavra* de Mia Couto e *A Vaisha cega* de Georgi Gospodinov, assim como a ênfase que incide sobre o problema do uso e da interpretação dos sentidos humanos para a construção e a arquitetura global do texto literário.

Nos casos de Couto e Gospodinov trata-se realmente de dois nomes que se aproximam em muito na sua carreira e produção literária. Embora não pertençam à mesma faixa etária – Couto nasce em 1955, enquanto Gospodinov em 1968 – ambos se inserem na geração dos autores que escrevem num quotidiano contemporâneo marcado pelo domínio da globalização, em que as raízes e a descendência adquirem cada vez mais valores nas tentativas dos humanos de se posicionarem no mundo. Outro traço biográfico que os une é o facto de não serem naturais das capitais dos seus países – a naturalidade de Couto é Beira na província moçambicana de Sofala e a de Gospodinov é a cidade de Yambol no interior búlgaro; os dois mudam-se para Lourenço Marques na altura, atual Maputo, e Sófia apenas no início dos seus estudos universitários; é um facto biográfico que explica a proximidade, visível nos dois, da terra, do povo, das tradições populares, da produção literária popular, do homem genuíno e da sua vida diária mais natural. Couto principia um curso de medicina que abandona em breve para exercer a profissão de jornalista pós-25 de abril, enquanto Gospodinov desde os seus anos estudantis frequenta o espaço da literatura, licenciando-se em Filologia Búlgara pela Universidade de Sófia e doutorando-se na área da literatura búlgara contemporânea. Ambos são vencedores de muitíssimos prémios nacionais e internacionais desde o começo das suas carreiras – entre os mais importantes figuram o Prémio Camões para Couto em 2013 e o Prémio Hristo G. Danov para Gospodinov um ano antes.

Gospodinov cultiva tanto a poesia com que se estreia em 1992³, como a prosa, com que ganha a sua visibilidade depois da publicação em 1999 do *Romance Genuíno*, e a dramaturgia, pela qual também é galardoado na Bulgária e nos EUA.

³ A poesia de Gospodinov encontra-se traduzida para o português por Zlatka Timenova e Petar Petrov numa antologia intitulada *O coelho do amor* de 2010.

Semelhante é o percurso pelos géneros que faz Couto – ele também se estreia com o livro de poesia *Raiz de Orvalho* de 1983; a sua obra maior, até hoje em dia, continua a ser considerado o romance *Terra Sonâmbula*; publica, tal como Gospodinov, um grande número de coletâneas de contos, mas em vez da dramaturgia, dedica-se mais esporadicamente à crónica. Em termos de estilo, Couto destaca-se, em grande parte, pelo realismo fantástico, pela escrita alegórica, pela invenção vocabular e sintática e pelo gosto pela oralidade popular; a escrita de Gospodinov, por sua vez, fica centrada na estratégia do autor invisível, da ausência quase de um autor, envolvendo o leitor num jogo de confissão e partilha, com referência quase sempre ao passado mais recente; o uso da palavra mais popular e a criação, às vezes inesperada, de palavras é um ponto de proximidade com o autor moçambicano. O gosto pela forma breve na prosa é traço visível não só nas listas de produção dos dois escritores, mas é patente também no espaço romanesco, se se tomar em consideração a estrutura fragmentada e o gosto pela narração de histórias tanto em *Romance Genuíno* de Gospodinov como em *Terra Sonâmbula* de Couto.

Pontes entre coletâneas

E Outras Histórias é a primeira coletânea de contos de Gospodinov, publicada originalmente em 2001 e seguida por outros quatro livros de prosa breve, o último dos quais centrado na microficção como forma de expressão artística do escritor contemporâneo. A coletânea *E Outras Histórias*, que já se encontra traduzida para o inglês, francês, alemão, italiano, checo e polaco, destaca-se pela combinação da crítica direta com a expressão delicada do seu autor. Este último, no prefácio à terceira edição búlgara do livro, insiste em se tratar de histórias em vez de contos, sendo “a história anterior ao conto”, “viva e por isso mesmo imprecisa, negligente e infinita” (Gospodinov, 2017: 7). Ao defender as vantagens da história em comparação ao conto, Gospodinov não só alude à contribuição da tradição oral, mas ativa também a importância da fala e do sentido humano da audição: “A história ainda conserva a memória da boca que a articula, e do ouvido que a acolhe.” (Gospodinov, 2017: 7) Ao referir-se aos valores das histórias, o autor mistura a contribuição do real com a do imaginário, apagando a diferença clara entre os dois. Com isso subordina todos os textos do livro à máxima que “cada história tem o direito de ser contada e ouvida” (Gospodinov, 2017: 6).

Já no título da coletânea de Couto vem assinalada precisamente a natureza do conto – são *Contos do Nascer da Terra* os textos juntados no livro publicado pela Editorial Caminho em 1997. Mesmo assim, deitando um olhar atento para o índice, repara-se logo que muitos dos textos são *apelidados* de “estórias” e “falas”, acentuando-se dessa maneira a sua ligação à tradição oral. A “nota”, a seguir ao conteúdo, explica que a maioria dos contos foram publicados em jornais e revistas com as devidas alterações, enquanto outros são histórias inéditas. A direção

de leitura que este paratexto traça é o quotidiano do país, junto com a questão da identidade do homem no “domínio da cultura e da criatividade literária” (Couto, 1997: 10). Os 35 *Contos do Nascer da Terra*, apesar da sua brevidade, elaboram o retrato do povo moçambicano, cujo rosto oscila entre a alegria e o sofrimento. A fábula em muitas ocasiões toca o mágico, enquanto a linguagem conta com a sonoridade do português africano. O que, como marca, perpassa todos os contos e se encontra aludido no mote que abre o livro, é a ligação forte que existe entre a natureza e o corpo humano e a relação esquecida entre os dois. A esse esquecimento é atribuída pelo autor a falta de compreensão de muitos fenómenos do quotidiano contemporâneo.

Pontes entre contos

Muitos textos entre os *Contos do Nascer da Terra* tratam o tema do amor na sua versão romântica, outros abordam assuntos como a violência e a pobreza, terceiros ainda exploram o campo mítico. Um conto que mais atenção atrai, tanto pelo forte ingrediente mágico, como pela poética da expressão, é *A menina sem palavra*. O curtíssimo conto de apenas três páginas narra a história de uma menina que é interdita pelo raciocínio de usar as palavras do idioma conhecido. Por ser incompreensível, a sua fala assemelha-se apenas ao canto que prende as pessoas com a sua entoação. A menina tem uma relação íntima com o seu pai que, para a salvar da estranha mudez e da ameaça de ser engolida pelo mar, ao qual a levou como forma de tratamento, inventa a história de outra menina cujo pai foi apanhar a lua por ela. O desastre natural da fenda no mar, que se desencadeia pelo acto do arranque da lua, flui da história contada pelo pai no plano da narração do próprio conto, que acaba com a recuperação da fala pela menina sem palavra depois de sarar a “ferida líquida” aberta no mar.

Embora não apresente a mesma estrutura complexa do conto de Couto, *A Vaisha Cega* de Gospodinov conta igualmente a história de uma menina que, em vez de não usar a palavra comum e por isso compreensível, não vê da maneira comum e, por isso, perceptiva. Com o olho esquerdo, a Vaisha via apenas no passado, enquanto com o olho direito via apenas no futuro. Dessa maneira, na cabeça da menina construía-se uma imagem deturpada das coisas e das pessoas no mundo, de cuja dimensão temporal era apagado o presente. Em resultado, a Vaisha não encontrou noivo para casar e ficou a viver na casa dos pais sempre no mesmo estado – ora consciente, ora inconsciente – de extremos, de dúvidas, de indecisão, de desilusão e de sofrimento. A história é anunciada pelo próprio autor, tanto no seu início como no seu fim, como inacabada por “não existir nada neste mundo que possa juntar os olhos da Vaisha, que seja igual tanto para o olho esquerdo, como para o seu olho direito” (Gospodinov, 2017: 100). Com o seu enredo tão fantástico quanto de crítica social, *A Vaisha Cega* afirma-se como um dos contos contemporâneos búlgaros de

maior valor metafórico e de maior força atrativa, tanto que serviu de argumento de um filme animado de curta metragem sob a direção do realizador canadiano de naturalidade búlgara Teodor Ushev, que foi selecionado para os Prêmios da Academia na sua categoria em 2017.

Os sentidos entre histórias e personagens

As duas personagens principais dos contos *A menina sem palavra* e *A Vaisha Cega* de Couto e Gospodinov, respetivamente, partilham, em primeiro lugar, a mesma estranheza das deficiências que apresentam ao resto do público. A menina sem palavra não é muda, mas usa poucos sons para formar a sua fala: “Era uma língua só dela, um dialeto pessoal e intransmível? (...) Não é que fosse muda. Falava em língua que nem há nesta atual humanidade.” (Couto, 1997: 87) Ao mesmo tempo, a Vaisha cega não é propriamente cega – “Com o olho esquerdo via apenas para trás, no passado, enquanto com o olho direito via apenas aquilo que havia de acontecer no futuro. E embora tivesse os dois olhos abertos, como todos os saudáveis da vista, a Vaisha como se fosse cega. A Vaisha cega, assim chamavam-lhe todos.” (Gospodinov, 2017: 96) Ou seja, os estados de mudez e de cegueira das meninas manifestam um forte lado metafórico que é produto da interpretação dos testemunhas das suas deviações. Outra parecença a esse respeito é a ligação de exclusão que as deficiências estabelecem com o raciocínio, num dos casos, e com o tempo, no outro. A menina sem palavra “quando lembrava as palavras ela esquecia o pensamento. Quando construía o raciocínio perdia o idioma.” (Couto, 1997: 87) A “estranha cegueira” da Vaisha, por sua vez, constrói-lhe perante os olhos ou o dia de ontem, ou o dia de amanhã, apagando a noção do dia de hoje. Com o pormenor da exclusão os dois autores introduzem os problemas à volta dos quais irão edificar o sentido dos seus textos – por um lado, o pensamento contemporâneo, muitas vezes prefabricado, leva ao esquecimento e impede a expressão espontânea do que é mais natural; por outro, as pessoas, sobretudo dos países em trânsito ou dos que passaram por fortes transtornos políticos e económicos, tendem a pensar e a repensar demasiado o passado ou não se cansam de elaborar planos para o futuro, negando e perdendo assim a força do presente que é o único que realmente lhes pertence.

O sobrenatural, que caracteriza os estados das duas meninas, do ponto de vista da normalidade dos sentidos humanos, ativa nos dois casos *planos de salvação* que apresentam muitas semelhanças. A primeira delas é a própria ideia da salvação – o pai da menina sem palavra vê-se obrigado a pôr em funcionamento um plano para salvar a filha, que, caso contrário, será engolida pelas ondas do mar; na história da Vaisha a salvação não é tão urgente, mas é vista pelos familiares como uma maneira de aliviar a angústia interior da menina e de conseguir o tão desejado princípio novo para a vida dela. Os dois *planos de salvação* partilham ainda o ingrediente das

tradições populares – no caso da Vaisha, o tradicional está presente nas mais variadas formas de tratamento do campo do curandeirismo, sugeridas por “uma cadeia longa de velhotas” (Gospodinov, 2017: 97), enquanto a tradição popular de narrar histórias que relembrem e acentuem o provir do homem da natureza é a estratégia usada para impressionar a menina sem palavra a fim de ser tirada do seu estado de pedra. Com o acréscimo do ingrediente tradicional, tanto Couto como Gospodinov aludem à rutura, que se regista e que se sente com uma agudez cada vez maior, entre o homem e as suas raízes naturais e/ou tradicionais. Por um lado, o homem contemporâneo perdeu, certas vezes por completo, a noção do seu nascimento da terra, o que se percebe pelas comparações que o pai da menina sem palavra faz com a águia, com a árvore, com a rocha (Couto, 1997: 88-89); por outro, a ligação dolorosa com o passado, que não foi interpretado e depois memorizado da maneira mais neutral e desapaixonada, origina também imagens deturpadas do futuro, como é visível das paisagens futuristas do espaço urbano, elaboradas pela visão da Vaisha (Gospodinov, 2017: 98-99). No caso da Vaisha, a rutura é ainda mais acentuada, visto que até o sonho da protagonista é apresentado como uma réplica do real impossível em que ela vive:

Nem à noite, quando se deitava, havia paz para os olhos da Vaisha. Os seus sonhos desdobravam-se como a língua da serpente, e enquanto no sonho de um dos olhos ela corria atrás das borboletas e as peónias já tinham a sua altura, no sonho do outro, as peónias, já colhidas, cobriam todo o seu corpo empedernido, e por cima do seu rosto outras borboletas corriam umas atrás das outras. (Gospodinov, 2017: 99)

A ênfase dada à impossibilidade da situação – tanto consciente, como inconsciente, – na qual se encontra a personagem principal, sugere, desde este momento, a falta de resolução do problema e corresponde à intenção do próprio autor de deixar a história em aberto, de ceder a resolução da história ao leitor. Por outro lado, a desmistificação do sonho e o desligamento da sua força resolutiva difere da ativação do seu papel salvador no conto de Couto – a menina sem palavra, no texto africano, é salva propriamente pelo fluir da força inventiva na realidade. Apesar desta diferença na função do sonho e no seu relacionamento com a realidade, ambos os textos aludem ao facto de que apenas a intervenção humana consegue a reparação da situação crítica: apenas a pessoa, no conto moçambicano, é capaz de fechar a fenda aberta entre ela e a natureza ou aberta na natureza por ela; e apenas a pessoa, no conto búlgaro, tem capacidade de juntar o passado e o futuro num todo de maneira a construir um presente estável.

Esta alusão que partilham os dois textos antecede outra parecença, já de cariz estrutural, que é a localização do clímax no próprio fim dos *planos de salvação* das duas meninas. O pai, no conto de Couto, começa a narrar uma história de fortes ingredientes fantásticos para chamar a atenção da menina sem palavra e fazê-la levantar-se e fugir das ondas crescentes do mar, enquanto na história de Gospodi-

nov a Vaisha, já desesperada, decide tirar sozinha um dos seus olhos. Em relação ao clímax o conto moçambicano apresenta uma escrita original centrada na fusão direta do real e do ficcional por meio da narração do personagem masculino, inserida diretamente na estrutura do conto: “Desistido e cansado, se sentou ao lado dela. (...) Foi quando lhe ocorreu: sua filha só podia ser salva por uma história! E logo ali lhe inventou uma” (Couto, 1997: 88). A inserção desta história dentro do conto, por um lado, sublinha a força que se contém na tradição oral; por outro, introduz o fantástico que, no caso de Couto, se mistura de forma natural com a escrita metafórica e de forte invenção vocabular: “Quando chegou à dobra do horizonte pôs-se em bicos de sonhos para alcançar as alturas. Segurou o astro com as duas mãos, com mil cuidados. O planeta era leve como uma baloa.” (Couto, 1997: 88-89) No caso do texto búlgaro, a protagonista não se decide a tirar nenhum dos olhos por compreender que nem o passado inglório, nem o futuro inseguro oferecem sequer esperança de salvação, levando, por fim, a uma interpelação direta do leitor que é convidado a acabar tanto a história da Vaisha, como a sua própria história:

E ai de ti, caro leitor, se, fechando o olho direito e lendo esta história apenas com o esquerdo, não vires nenhuma letra e nenhuma história (...).

E ai de mim, se, fechando o olho esquerdo e lendo tudo com o direito, igualmente não vires as letras porque já se apagaram e o papel se reduziu a cinza branca. (Gospodinov, 2017: 100)

A nível global dos textos, é perceptível, de forma clara, o significado crucial atribuído às questões do espaço e do tempo. Embora o problema do espaço, como já se viu acima, esteja presente em *A Vaisha Cega*, por meio da utilização do típico, do histórico e do mágico, o conto de Gospodinov está centrado exclusivamente na questão do tempo. Ao contrário, *A menina sem palavra* de Couto destaca a questão do espaço. A grande força atrativa que o texto búlgaro exerce sobre o leitor deve-se, em muito, à disposição da cegueira de cariz mágico da protagonista no pano de fundo igualmente mágico da linearidade temporal de que é abolido o presente. Esta estranha espécie de atemporalidade, logo no princípio do conto, apresenta-se como um problema, mas ainda não é tão sério porque se concilia com a infância da menina que admite uma interpretação imaginária e pouco fidedigna da realidade. Porém, com o passar do tempo – com a aquisição de consciência de pessoa adulta e com o ganhar de conhecimentos sobre o lado social da vida real – a visão problemática da Vaisha tende a precisar de resolução urgente, dada a inadequação da pessoa no meio social envolvente; a maturidade da menina já não suporta a bifurcação temporal que não permite o posicionamento no momento presente. Esta urgência, que o leitor é convidado a resolver logo a seguir do clímax, vista a incapacidade da protagonista, poderia ser lida em termos metafóricos como referência ao seu próprio estado de flutuação atemporal de um ponto de vista social e político. É óbvia

a observação de Gospodinov de que o problema do homem e do (seu) tempo ainda não está resolvido, de que a específica referência ao espaço mais próximo que o envolve a ele em termos pessoais e socioculturais encontra-se em falta. Mais ainda, a falta de uma compreensão profunda e imparcial do passado e de uma visão clara e concreta do futuro condenam o homem a uma vadiagem pelos campos ermos do inexistente, representado pela página em branco, pela árvore de que é feita, ou pela supracitada cinza branca. A conclusão final de Gospodinov, de que o mundo que presentemente habitamos é decadente – “este mundo a murchar” (Gospodinov, 2017: 100), – deve-se à crise do homem que não consegue descobrir o seu próprio tempo presente e posicionar-se de forma decidida nesse; sem tal posicionamento perde-se tanto a noção certa do passado, como a possibilidade de construir um futuro estável. Pelo que tanto a pessoa, como o mundo extrapessoal ficarão entregues à decadência e à transitoriedade. Nem tanto com o tempo, mas com o espaço é o problema personificado pela menina sem palavra de Couto. Mais precisamente, a atenção recai sobre a ligação cortada do homem com a (sua) natureza. A natureza perpassa todo o conto moçambicano, desde a contemplação do mar e as comparações já mencionadas da menina à águia, à árvore e à rocha até ao clímax em que o natural entra em cena como cúmplice na resolução do estado de deficiência da menina. O processo de cura da menina desenvolve-se passo a passo com o processo de saneamento da ligação do homem com a natureza. Couto acentua que, nesses processos, o papel crucial é do homem que, além de ser a força motriz, representada no conto pela figura do pai, é o único capaz de restabelecer a interconexão. Um pormenor, sem dúvida, atraente, é a opção pela figura feminina no texto para exercer o papel do feitor da reparação.

Não pode passar despercebido o destaque do feminino, tanto em *A menina sem palavra* como em *A Vaisha Cega*. A importância atribuída ao feminino, tanto por Couto como por Gospodinov, vem assinalada logo nas “antessalas” dos dois textos que são os seus títulos⁴ e na escolha das protagonistas. A escolha do feminino para o papel central, tanto em relação à questão do tempo, como em relação à questão da natureza, relembra e destaca a função ancestral da mulher de intermediária entre o homem e a natureza, por um lado, e entre o mundo real e o inconsciente, por outro. A mulher é também a portadora da chave da resolução porque a sua natureza suporta vários tipos de desvios experimentais e conserva um forte lado enigmático que tende a expandir-se ao campo do mágico e do mítico.

⁴ A denominação é da teorizadora literária búlgara Kleo Protohristova, no seu livro *Notas da Antessala* (2014).

Longas pontes – curtos caminhos

A primeira e mais óbvia conclusão que se afigura, a seguir à pequena comparação acima desenvolvida, é que a literatura africana de expressão portuguesa não representa um exótico extremo no contexto cultural, social e político da Europa Central e de Leste. As comparações como esta, por muito breves e esquemáticas que sejam, mostram que a aproximação do que é, à primeira vista, diametralmente oposto não é exagerada, mas possível e pertinente; mostram que não apenas a leitura comparada, mas também o estudo científico comparado de obras de tanta distância geográfica e cultural poderia ser inteiramente real e não apenas condicional.

Entrando nos pormenores dos textos em comparação – *A Vaisha Cega* e *A menina sem palavra*, – afigura-se a conclusão mais concreta que dois autores contemporâneos – Georgi Gospodinov e Mia Couto – se interessam por temas ancestrais, que são o problema do homem e do (seu) tempo e do homem e da (sua) natureza. E é uma conquista, sem dúvida, tão literária como cultural, a conjugação da ancestralidade temática com o espaço natural africano e com o tempo atual do oriente europeu, ambos marcados por processos de forte transformação.

Bibliography

- Couto, M. (1997), *Contos do nascer da terra*, Caminho, Lisboa.
— (2015), *Raiz de orvalho e outros poemas*, Caminho, Alfragide.
— (2017), *Terra sonâmbula*, Caminho, Alfragide.
Gospodinov, G. (2010), *O coelho do amor*, Roma, Lisboa.
Petrov, P. (2016), *O projeto literário de Mia Couto*, Esfera do Caos, Lisboa.
- Агуалуза, Ж. Е. (2009), *Продавачът на минало*, Прозорец, София [Agualuza, Zh. E. (2009), *Prodavachŭt na minalo*, Prozorets, Sofiya].
Алмейда, Ж. (2009), *Завещанието на г-н Напумосено да Силва Араужо*, Пет плюс, София. [Almeida, Zh. (2009), *Zaveshtanieto na g-n Napumoseno da Silva Arauzho*, Pet plus, Sofiya].
Господинов, Г. (2017), *И други истории*, Жанет 45, Пловдив. [Gospodinov, G. (2017), *I drugi istorii*, Zhanet 45, Plovdiv].
— (2000), *Естествен роман*, Жанет 45, Пловдив.
— (2000), *Estestven roman*, Zhanet 45, Plovdiv.
Коту, М. (2002), *Лунатична земя*, Панорама, София [Kotu, M. (2002), *Lunaticzna zemya*, Panorama, Sofiya].
Пепетела (1983), *Майомбе*, Народна култура, София. [Pepetela (1983), *Maïombe*, Narodna kultura, Sofiya].
Протохристова, К. (2014), *Записки от преддверието. Теория и практики на заглавието*, Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, Пловдив. [Protokhristova,

К. (2014), Zapiski ot preddveriето. Teoriya i praktiki na zaglavieto, Universitet·sko izdatelstvo „Paisii Khilendarski”, Plovdiv].

Гл. ас. д-р Илияна Чалъкова
ichalukova@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Assist. Prof. Piyana Chalakova, PhD
ichalukova@uni-sofia.bg
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria

ЕЗИКОВЕЗНАНИЕ

LINGUISTICS

Bulgarian Tones and Break Indices (Bg_Tobi): A System for Intonational Annotation

Bistra Andreeva

Universität des Saarlandes (Germany)

Snezhina Dimitrova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Bistra Andreeva, Snezhina Dimitrova. BULGARIAN TONES AND BREAK INDICES (BG_TOBI): A SYSTEM FOR INTONATIONAL ANNOTATION

Abstract. The paper outlines a system of Tones and Break Indices for Bulgarian (BG_ToBI) within the autosegmental-metrical framework of intonational phonology. While taking into account previous research on Bulgarian intonation, the system draws on more recent empirical research, and thus attempts to reflect the latest prosodic developments in the language. It is based on analyses of corpora specially collected for the purpose which include read as well as semi-spontaneous speech.

We propose a system for transcription of Bulgarian intonation which comprises an inventory of two prosodic units (the intonation phrase and the intermediate phrase), five pitch accents (L*, L*+H, L+H*, H*, H+!H*), two phrase accents (L- and H-) and three boundary tones (L%, H% and %H), and describe the default pre-nuclear and nuclear pitch accents and boundary tones for several communicative types of utterance. In order to account for the variable alignment of the default prenuclear pitch accent in Bulgarian, we propose another unit in the prosodic hierarchy which provides an anchorage domain for it - the prosodic word. Our analyses show that there are various strategies for signaling the information structure of an utterance by implementing different combinations of word order variation and intonational category choices.

This research contributes to the study of Bulgarian intonation within the autosegmental-metrical model of intonational phonology, and of intonation grammar in general. However, more systematic research is needed on both the phonetics and phonology of intonation and the interplay of intonation, syntax and information structure in Bulgarian.

Keywords: Bulgarian intonation, autosegmental-metrical phonology, pitch accents, phrase accents, boundary tones

Бистра Андреева. Снежина Димитрова. ИНТОНАЦИОННИ АКЦЕНТИ И ИНДЕКСИ ЗА ГРАНИЦА В БЪЛГАРСКИ ЕЗИК (BG_ToBI): СИСТЕМА ЗА АНОТАЦИЯ НА ИНТОНАЦИЯТА

Резюме. Статията представя система от интонационни акценти и индекси за граница за български език BG_ToBI, разработена в рамките на автосегментно-метричния модел за интонационна фонология. Вземайки предвид резултатите както от традиционни, така и от по-нови емпирични изследвания върху българска интонация, системата отразява най-новите тенденции в нейната употреба в съвременния език. Анализирани са специално събрани за целта корпуси, които включват четена и полуспонтанна реч.

Предложената система за анотация на българска интонация включва две прозодични единици (интонационна фраза и междинна фраза), пет интонационни акцента (L^* , L^*+H , $L+H^*$, H^* , $H+!H^*$), два фразови акцента (L - и H -) и три гранични тона ($L\%$, $H\%$ и $\%H$). Описани са и основните предядрени и ядрени интонационни акценти и гранични тонове, които се използват в някои комуникативни типове изказване. За описанието на вариативността при синхронизиране на високия таргет (H) от най-често срещания предядрен акцент (L^*+H) спрямо границите на метрично силната сричка предлагаме включването на допълнителна единица в прозодичната йерархия за български език, а именно прозодичната дума. Беше установено също така, че съществуват различни стратегии за сигнализиране на информационната структура, като за целта се използват различни комбинации от словоред и интонационни акценти.

Като използва автосегментно-метричния модел на интонационната фонология, това изследване допринася за по-пълното описание на българската интонация и интонационната граматика. Необходими са обаче по-систематични изследвания както на фонетиката, така и на фонологията на интонацията, а също така и на взаимодействието ѝ със синтаксиса и информационната структура на българския език.

Ключови думи: българска интонация, автосегментно-метрична фонология, интонационни акценти, фразови акценти, гранични тонове

Research /Научно изследване

1. Introduction

The aim of this paper is to outline a ToBI system for Bulgarian (BG_ToBI), based on the autosegmental-metrical framework of intonational phonology and following the conventions described in Pierrehumbert (1980), Beckman and Pierrehumbert (1986), Beckman et al. (2005), Ladd (1996, 2008), among others. Such an outline will (i) enable scholars studying Bulgarian intonation who come from diverse theoretical backgrounds to share results and research outcomes, (ii) make it possible for systematic cross-language comparisons to be conducted, especially with other Slavonic languages for which ToBI systems have been developed, (iii) equip teachers and researchers working in applied linguistics with a useful tool for carrying out contrastive analyses of Bulgarian and other languages with a view to

facilitating the acquisition of foreign language intonation, or of the intonation of Bulgarian as L2.

While largely taking into account previous research on the intonation of Bulgarian, the system outlined in this paper is predominantly based on more recent empirical research, and thus attempts to reflect the latest prosodic characteristics and developments which have taken place in the language in the last couple of decades. Such recent research has been based on corpora specially collected for the purpose which include read as well as semi-spontaneous speech.

The paper is organized as follows. Section 2 presents an overview of previous work on Bulgarian intonation: 2.1 discusses configuration-based descriptions, and 2.2 presents early levels-based approaches. Section 3 outlines the most recent research in the field inspired by the autosegmental-metrical approach of intonational phonology and presents the inventory of pitch accents, phrase accents and boundary tones in Bulgarian. Finally, section 4 summarizes the inventory of nuclear configurations and traces directions for future research.

2. Previous work on Bulgarian intonation

2.1 Configuration-based accounts

Among the first scholars who discuss Bulgarian intonation is Stoykov (1942, 1966) who adopts a syntactically based approach to the description of the main melodic contours of declaratives, imperatives and interrogatives. Using instrumental and auditory analysis, Stoykov shows that the contour of simple declarative utterances is a gradually falling one, and that of non-final clauses in a complex or compound declarative sentence is a rising one signaling incompleteness. Questions formed with a question word or the interrogative particle „li“ have the same contour as simple declaratives, while those without a question word or particle have a rising intonation contour. Imperatives are distinguished from declaratives on the basis of their wider pitch range and more abrupt changes of pitch direction (Stoykov 1966: 157).

Several later studies carried out in the 1960's and 1970's follow the same descriptive approach based on sentence types and syntactic categories, and rely heavily on auditory analysis, often supported by acoustic measurements (Popov 1963; Georgieva 1967, 1970; Georgieva 1974; Mahrova 1978). In her typological account of the intonation of Slavonic languages, Nikolaeva (1977) measures the fundamental frequency, intensity and duration of accented and unaccented syllables, and on the basis of the experimental results describes the melody of different sentence types.

Tilkov also views intonation as a complex linguistic phenomenon which involves fundamental frequency features (melody, range and register), intensity char-

acteristics (word stress, 'logical stress' and 'phrasal stress') and temporal characteristics (pauses and tempo) (Tilkov 1981: 23). He uses the term 'logical stress' for the emphatic realization of the nuclear syllables in narrowly focused words, and 'phrasal stress' – for non-emphatic nuclear accent. Although Tilkov describes the general direction of the pitch movement in the pre-nuclear part of the utterance, he doesn't explicitly mention pre-nuclear accent(s) and/or their type(s).

Following the tradition of syntactically based investigation of intonation, Misheva (1991) uses short utterances comprising one to five syllables, and varies the position of stress in order to study the role of the intonation contour in signaling the communicative type of utterance: statement vs. command vs. question. Misheva analyses both their global and local prosodic characteristics. She finds the same global rising-falling contour in all three utterance types. However, she reports statistically significant differences in local characteristics such as the alignment of the F0 maxima with the accented syllable: in statements the peak is reached early in the accented syllable or in the pretonic one, whereas in questions it is reached late in the accented syllable or in the posttonic one. Misheva also manipulates the word order (SVO and OVS) in short declarative sentences to investigate what she terms the 'focusing' function of intonation and interprets the results using the concepts of theme and rheme. Like Tilkov (1981), she describes the general direction of the F0 movement in the thematic part of the utterance with respect to the focused syllable, and concludes that it is the absence of accentual prominence which is the linguistically relevant feature of themes (Misheva 1991: 137). In the rheme, on the other hand, she notes that there is always accentual highlighting. Misheva and Nikov (1998) observe that rhemes are phonetically characterized by the same accentual pattern independent of the focus type - neutral (in broad focus), contrastive, emphatic (in narrow focus), the only difference being the tonal contrast between the accented and the unaccented syllables of the rheme as well as differences in phrasing. This has been disproved by later autosegmental-metrical analyses of Bulgarian intonation.

Misheva and Nikov (1998) distinguish semantic accents (corresponding to pitch accents) and phrase accents (corresponding to boundary tones). The main unit of phrasing in their system is the syntagm (corresponding to the intonation phrase) defined in semantic and syntactic terms as consisting of one or more prosodic words organized by intonation and delimited by two types of pauses: objective (silent) pauses and subjective pauses, caused by an interruption of the continuity of the prosodic features of the speech signal.

A major problem of these configuration-based approaches is that they do not attempt to establish an inventory of intonation units typical of the language. Also, such a phonetic approach leads to rather general conclusions, most of which only confirm already well-known generalizations.

2.2 *Early level-based accounts*

Penchev (1980) dedicates much of his work to information structure and the role of intonation in indicating theme – rheme relations in Bulgarian sentences, starting from the assumption that both intonation and word order are very important for signaling information structure in the language. His investigation of Bulgarian intonation follows the American structuralist tradition (Pike 1945; Trager and Smith 1951). Penchev posits five pitch levels (level 1 is the lowest and level 5 – the highest) and describes the main intonation contours in Bulgarian in terms of the movement of the pitch from one level to another in several parts of the phrase, namely, the beginning, the pre-central part, the center, and the post-central part. Penchev describes six neutral (depending on the focus position) and four emphatic (regardless of the focus position) intonation contours. Contours 1 and 2 are both falling, but while in contour 1 the pre-central part is lower than the centre, contour 2 typically has a high beginning and the pitch gradually falls to the bottom of the speaker's range. Contour 3 begins at a mid level and rises gradually. Contours 4 and 6 are similar to contours 1 and 2, respectively. The difference is that contour 4 and 6 both have final rises. Contour 5, like contour 3, begins at a mid level but instead of gradual rise it ends with a fall-rise. Contours 4, 5, and 6 typically signal non-finality and occur in utterances which are divided into two or more intonation phrases.

The emphatic contours are modifications of the neutral ones and signal contrast or speaker attitude. Penchev views contrast as the negation of the information provided in the previous context. It can be signaled by strengthening, either through an increase of F0 on the accented syllable, or through a decrease of F0 (deaccentuation or, in Penchev's terminology, 'de-rhematisation') on the preceding content word, both of which result in a greater pitch difference between the focused and given parts of the utterance.

A disadvantage of Penchev's approach is the fact that his classification criteria are so interrelated that given the appropriate linguistic context, one can ultimately assign several meanings to almost any contour without knowing which elements contributed to their interaction.

3. **Autosegmental-metrical accounts**

The autosegmental-metrical approach (Pierrehumbert 1980, Beckman & Pierrehumbert 1986) uses two tones: (H(igh) tones and L(ow) tones, which are realized as peaks and valleys, respectively. These tones are linked to particular points in an utterance and have no absolute pitch values: at the phonological level, each pitch accent is described relative to the one preceding it in the intonation phrase. There are monotonal pitch accents (e.g., H* or L*) and bitonal accents (e.g., L*+H,

H+L*). The tone with the star is associated with the accented syllable, i.e. it is realized as a peak or a valley on the accented syllable. Unstarred tones in a pitch accent are temporally separate from a starred tone and are normally associated with the pretonic syllable if they are leading tones, and with a posttonic syllable if they are trailing tones. A distinction is made between boundary tones terminating intermediate phrases (L- and H-) and those at the end of intonation phrases (L% and H%). An intonation phrase comprises at least one intermediate phrase and thus always has a combination of a phrase accent and a boundary tone (e.g., L-L%, L-H%). They determine the intonational pattern from the last accent (= nuclear accent) to the end of the phrase.

The autosegmental-metrical approach and ToBI transcription system have been applied to Bulgarian (Andreeva et al. 2001; Andreeva 2007, 2009; Dimitrova and Jun 2015; Andreeva et al. 2016; Dimitrova et al. 2018, among others) establishing relations between phonological tonal categories, their phonetic realization and their information-structural functions. The corpora on which the analyses are based contain both semi-spontaneous speech acquired in map tasks (Anderson et al. 1991) and strictly-controlled read speech data (sentences in different focus conditions, passages) produced by speakers of contemporary standard Bulgarian born and raised in Sofia. In line with the original ToBI for American English (Beckman et al. 2005), our model builds upon an on-ramp analysis and employs both leading and trailing tones. An inventory of five pitch accents (L*, L*+H, L+H*, H*, and H+!H*), two phrase accents (L-, H-), and one initial and two final boundary tones (%H, L%, H%) is derived from the combined analysis of the data. The inventory is defined with respect to the information structure and the various communicative sentence types which are investigated.

In the illustrations in this paper we use the following tiers:

1. tone tier on which the pitch accents and the edge tones (phrase accents and boundary tones) are transcribed using the conventional ToBI symbols and the modifiers for alignment (early/late) and scaling (upstep/downstep).
2. syllable tier with the phonetic transcription of each syllable. The division into syllables follows the conventions of Bulgarian phonetics.
3. word tier: Because the Bulgarian alphabet is based on the Cyrillic script, our examples are transliterated in italics following the Bulgarian Transliteration Law conventions (2009). The translation is given in single quotes.
4. break index tier: where phrase boundary strength information is recorded.

3.1 Pitch accents

H* is predominantly used in declarative sentences in Bulgarian and signals new information. The accented syllable is perceived as high. Phonetically, the H* is manifested as a peak on the accented syllable and is preceded by a slightly rising

onglide with no clear low target before the peak (Figure 1). The phonetic realization of this accent is variable. This variability is especially noticeable in contexts of tonal crowding as reported by Andreeva et al. (2016). In their data, when the accented syllable is early in the sentence, the H target is reached close to the end of the accented syllable in 57 % of the cases, in the middle – in 23% of the cases, and close to the beginning – in 20 % of the cases. When the focus is realized late in the sentence, the H target is reached close to the beginning of the accented syllable in 75% of the cases, in the middle – in 21% of the cases, and close to its end – in only 4 % of the cases. Results from auditory tests reported by Misheva and Nikov (1998) show that statements in which the focused word occurs early and the peak is aligned at the beginning of the syllable are perceived as more confident answers compared with statements of the same structure in which the peak is aligned later.

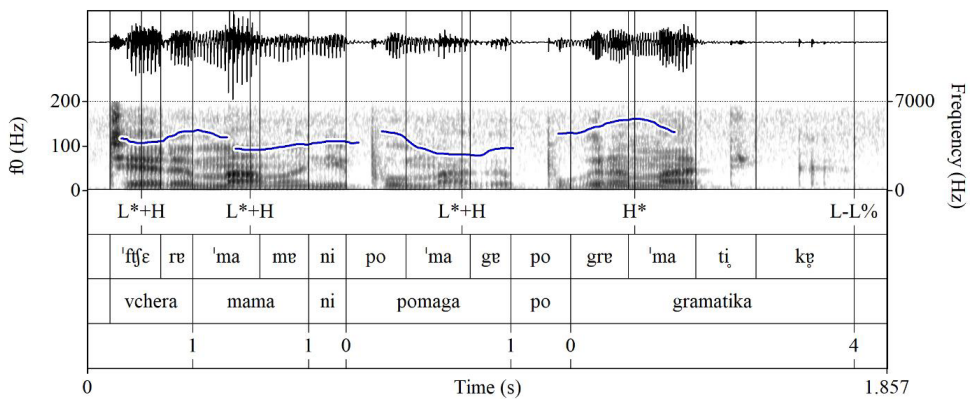

Figure 1: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the broad-focus statement *Вчера мама ни помага по граматика.* ('Yesterday mum helped us in grammar.').

L+H* signals new information and is realized as a sharp rise (or a jump) from a low target in the preceding syllable or at the very beginning of the accented syllable up to a high target reached late in or just after the accented syllable (Figure 2).

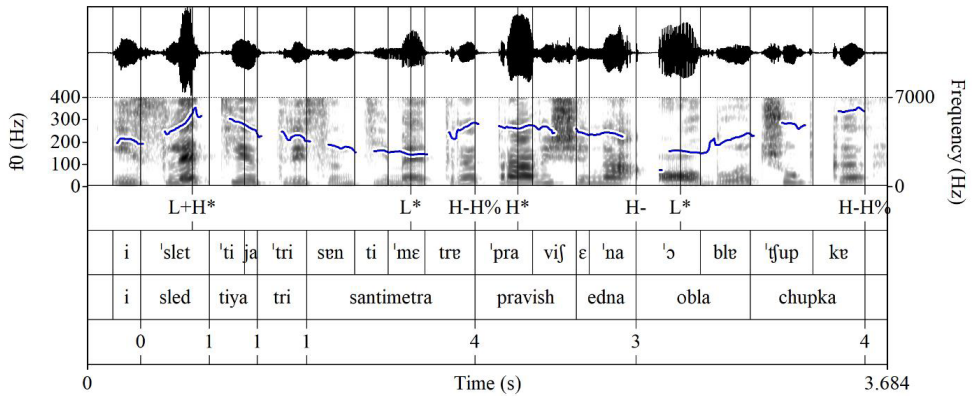

Figure 2: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the utterance *И след тия три сантиметра правиш една обла чупка ...* ('And after these three centimeters, you make a round turn ...') from the map task corpus.

Researchers have different views on whether H* and L+H* are categorically different pitch accents or whether they are just two extremes of one and the same accent type. Pierrehumbert (1980) and Pierrehumbert and Hirschberg (1990) claim that only L+H* can be preceded by a low target, while the statistical evidence provided by Ladd and Schepman (2003) shows that this is also true for H*. The question whether these two accents are associated with different meanings is also debatable. For Bulgarian, Andreeva and Oliver (2005) and Oliver and Andreeva (2008) have shown that the domains of interpretation of H* and L+H* overlap. Both accent types can signal either new information or a presence of contrast. Some speakers show a clear preference for L+H* pitch accents in narrow contrastive focus conditions, and for H* in narrow non-contrastive focus conditions, whereas other speakers show a strong tendency towards realising L+H* in both narrow non-contrastive and contrastive focus.

Dimitrova and Jun (2015) report a variant of the bitonal L+H*, namely LH*, where both the L and the H target are aligned with the syllable edges, and there is at least 10 Hz F0 rise within the accented syllable. However, their perception experiments demonstrate the functional similarity of L+H* and LH* in narrow non-contrastive and narrow contrastive focus, and of H* and LH* in broad as well as in narrow non-contrastive and contrastive focus. Thus Dimitrova and Jun's results confirm previous findings regarding the functional equivalence of H* and L+H*.

L* is characterized by a shallow fall and is realized as a local low pitch in the lower third of the speaker's range. This accent appears mostly in nuclear position

in some open questions with small degree or absence of speakers' confidence, and before a continuation rise (Figure 2).

In L*+H the L tone is aligned within or slightly before the accented syllable and the trailing H tone is aligned in the first post-tonic syllable or after it. In contrast to L+H*, the perceived pitch of the accented syllable in L*+H is low. This accent type is one of the frequently used pitch accents in the pre-nuclear position, but L*, H* and L+H* are also observed (Andreeva 2007; Andreeva et al. 2016; Dimitrova and Andreeva 2017; Dimitrova et al. 2018). These findings refute earlier claims by Misheva 1991, Misheva and Nikov 1998, and Penchev 1980 that the pre-nuclear part of the Bulgarian declarative utterance is unaccented. L*+H also occurs in nuclear position in yes-no questions but is usually realized with a wider pitch range (Figure 3).

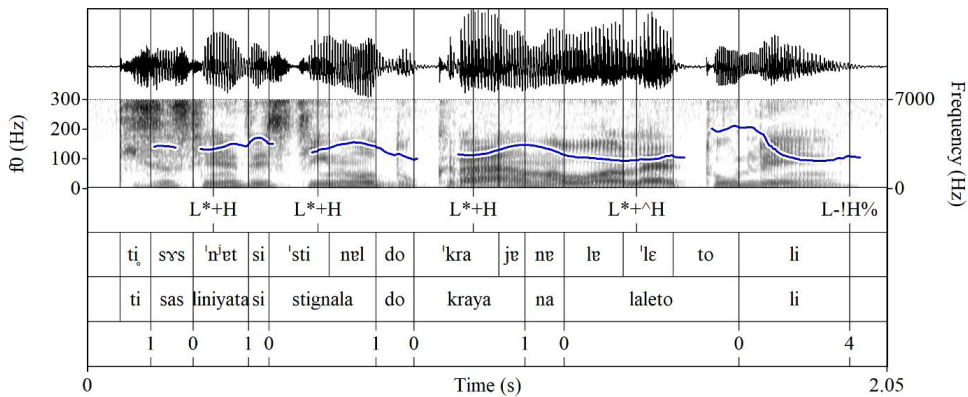

Figure 3: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the narrow focus yes-no question *Ти с линията си стигнала до края на лале то ли?* ('Have you got with the line to the end of the tulip?') with objective¹ alignment (given-before-new) – map task corpus.

Dimitrova and Jun (2015) focus on the variable alignment of the high trailing tone in the L*+H pitch accent, which in their data was sometimes realized as far

¹ Ivanchev (1957/1978) calls the linear order of rheme preceding theme 'subjective alignment', and distinguishes it from the 'objective alignment', where the thematic part of the utterance linearly precedes the rhematic one. Subjective (rheme-before-theme) alignment is considered communicatively unmarked for Bulgarian interrogative, imperative and exclamatory utterances, with the objective (theme-before-rheme) alignment pattern being the marked word order variant. In declarative utterances, on the other hand, objective alignment is considered to be communicatively unmarked, and subjective alignment is considered to be marked.

to the right as the second posttonic syllable. They suggest that the H tone may be a phrasal accent. Such variability of tonal alignment in free stress languages is not unknown (see, for example, Themistocleous 2016 on Cypriot Greek). Dimitrova and Andreeva (2017) find a tendency for the trailing tone of the L*+H pitch accent to align later with slower speaking rate for most but not all of their speakers. This shows that the H target of the bi-tonal pitch accent is not separated by a fixed distance and/or a fixed time interval from the starred tone, as postulated by Pierrehumbert's invariance hypothesis (Pierrehumbert 1980: 80). Therefore, we hypothesize an anchorage domain (Welby and Loevenbruck 2005, 2006; Themistocleous 2016) of the L*+H, namely, the prosodic word, where the L* is aligned with the onset of the lexically stressed syllable (or just before it), while the H trailing tone aligns with a following unstressed syllable within the domain of the prosodic word. However, we also found counter-examples in which the H spreads to the first or second syllable of the next prosodic word. Data in the research literature designed to test the stability of tonal alignment often involves the repetition of long sentence lists. Our data, on the other hand, come from a variety of sources, including semi-spontaneous speech. We suspect that Kohtz and Niebuhr's (2013) findings that the repetition of long sentence lists leads to training effects and more stable productions by speakers than is usual in everyday speech, may provide an explanation for the variability in our data. However, more experimental evidence is needed to confirm or reject our hypothesis. Figure 4 illustrates the variability in the alignment of the H target in three consecutive pre-nuclear L*+H pitch accents. It may be a clearly high target, which in the first pitch accent is aligned at the beginning of the second posttonic syllable, in the second pitch accent – with the vowel of the first posttonic syllable and in the third pitch accent – with the vowel onset of the third posttonic syllable. Sometimes the high target may be even hard to detect, as in the third pitch accent in Figure 1, where it is part of the gradual rise to the next upstepped high target. It is important to note that upstep in Bulgarian is a gradual phonetic modification of the pitch which depends on the communicative intention of the speaker.

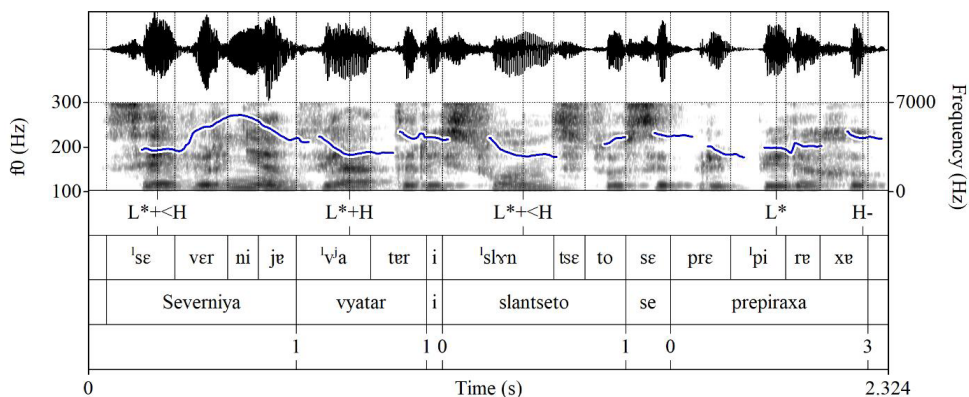

Figure 4: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the utterance *Северният вятър и слънцето* ('The North Wind and the Sun').

H+!H* is realized as a fall from a high pitch target on the pretonic syllable which continues throughout the accented syllable and usually ends in the post-accented one. The height of the pretonic syllable may be a high target or the end of a plateau (Figure 5). Some speakers may complete the fall earlier, around the offset of the accented syllable. This is the reason why in earlier autosegmental-metrical analyses this realization of the tone has been labeled as H+L* (Andreeva et al. 2016). Indeed, the accented syllable in H+L* is perceived as much lower than in H+!H* which may be due to the gradient difference in the prominence of the pitch accented syllable. The two realizational variants are predominantly used in nuclear position in broad focus. H+!H* is used to confirm a fact and is more neutral. Its variant realization as [H+L*] is more typical of concluding statements, expressing definiteness. The difference between the two is thus stylistic. However, a dedicated perception experiment is needed to confirm that speakers reliably hear the difference between the two variants. We will label these realizations of early peaks as H+!H* because this variant is the unmarked one.

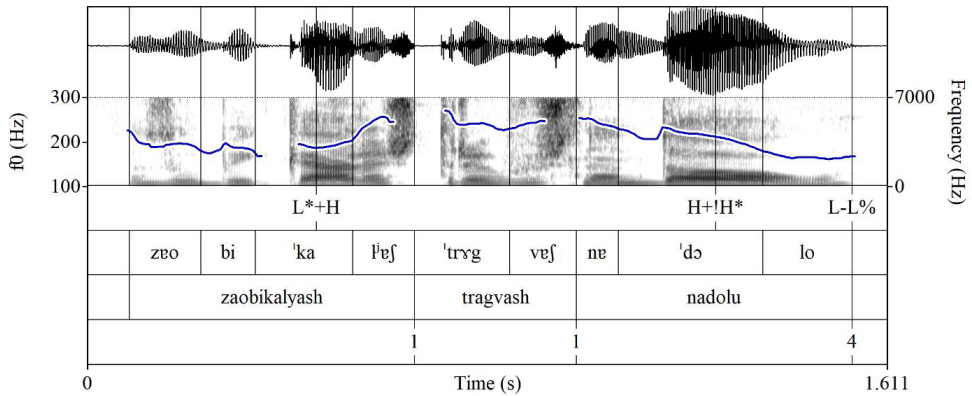

Figure 5: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the broad focus statement *Заобикаляш, тръгваш надолу.* ('You go round, go down.') from the map task corpus.

3.2 Phrase accents

There are two phrase accents associated with the right edge of the intermediate phrase:

L- is realized as a F0 minimum low in the speaker's range.

H- is realized as a F0 maximum which is roughly equal in height to the peak of the preceding H tone in the phrase. When the syllable on which the nuclear H tone is realized is followed by several unstressed syllables, there is a high plateau which spreads to the right edge of the intermediate phrase.

3.3 Boundary tones

There are also two final boundary tones – L% and H%, associated with the right edge of the intonation phrase, and one initial boundary tone - %H, associated with its left edge. A mid or low initial boundary tone is not labelled.

An example of the L-H% final low rise is given in Figure 6. It is realized on a final unstressed syllable: in the first intonation phrase, this is the final syllable of a three-syllable word *обаче* ('however') and is immediately preceded by the H* nuclear accent, whereas in the second intonation phrase, the low rise is preceded by as many as five unstressed syllables. For an example of the initial %H boundary tone see Figure 7.

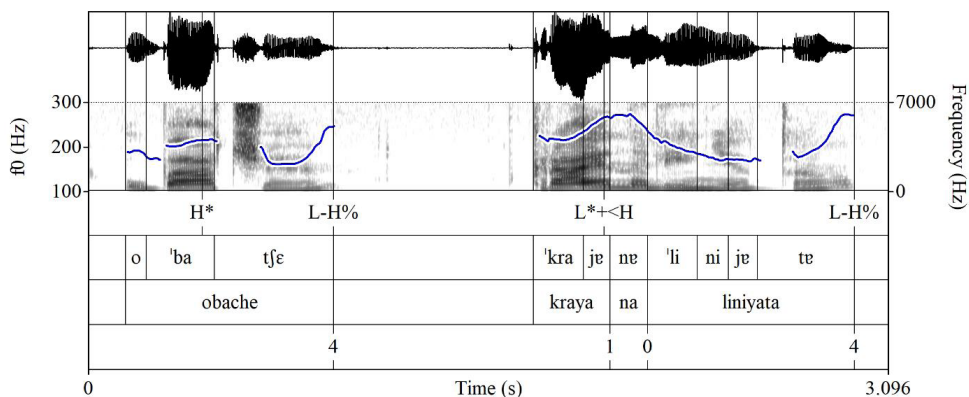

Figure 6: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the utterance **Обаче ... в края на линията ...** ('However ... at the end of the line ...') from the map task corpus.

The H targets of the pitch accents, phrase accents and boundary tones described above may be modified through scaling of the pitch range (downstep or upstep). In the case of downstep (!H), the top line of the pitch range is lowered, so that the H target is shifted downwards with respect to the preceding H tone (Figure 7). In the case of upstep (^H) the H target is shifted upwards. Additionally, the pitch accents can be modified through different timing (early or late) of the tonal targets. If the tonal target of a pitch accent occurs outside the syllable, the MAE_ToBI conventions (Beckman et al. 2005) are followed, and the label '>' is used when the tone occurs before the relevant syllable, or '<' when it occurs after it. The symbols for the modifiers (!, ^, <, >) are placed before the affected tone.

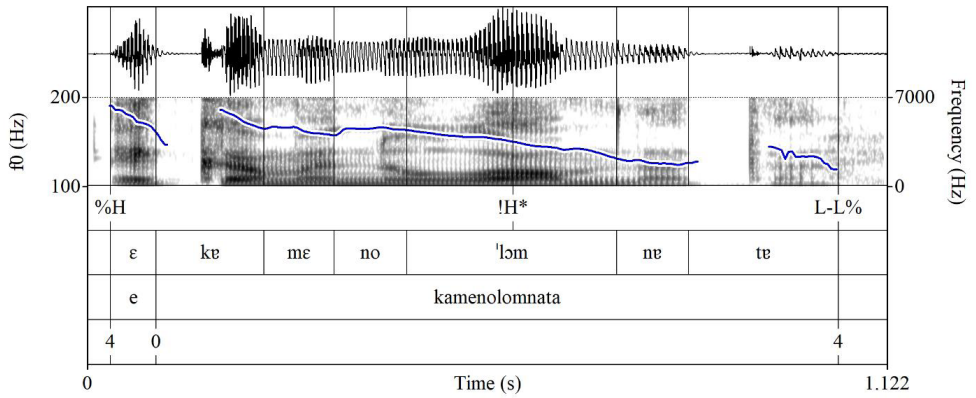
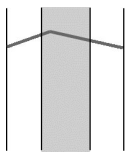
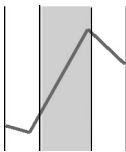

Figure 7: Waveform, spectrogram, and F0 contour of the narrow focus yes-no question with 'closed' meaning ... *e kamenolomnata?* ('... is the quarry?') from the map task corpus.

Table 1 and 2 provide a summary of the phonological pitch accent and edge tone categories proposed for Bulgarian.

Table 1: Inventory of pitch accent categories.

schematic representation $\sigma \ ' \ \sigma \ \sigma$	pitch accent type	Description
	H*	peak on the accented syllable, preceded by a slightly rising onglide with no clear low target before the peak
	L+H*	sharp rise (or jump) from a low target in the preceding syllable or at the very beginning of the accented syllable up to a high target late in or just after the accented syllable

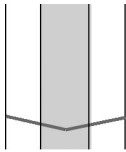
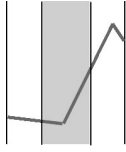
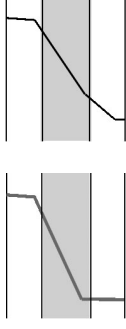
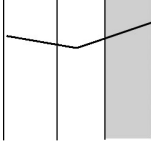
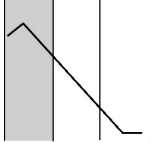
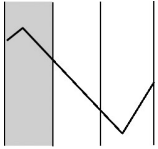
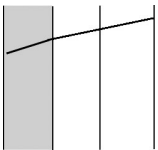
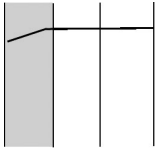
	L*	local low pitch in the lower third of the speaker's range
	L*+H	valley within or slightly before the accented syllable, the trailing H tone is aligned in the first post-tonic syllable or after it
	H+!H*	<p>a) fall from a high pitch target on the pre-tonic syllable to a downstepped target in the accented syllable</p> <p>b) fall from a high pitch target on the pre-tonic syllable to a low target in the accented syllable</p>

Table 2: Inventory of edge tone categories, shown in the vicinity of H* (the accented syllable is shaded).

schematic representation σ σ σ	edge tones	description
	%H	phrase initial high boundary, realized on the first syllable of the intonation phrase
	L-L%	low stretch at the end of the intonation phrase

	L-H%	fall-rise ending in the upper part of the speaker's range
	H-H%	high rise at the end of the intonation phrase which reaches the upper part of the speaker's range
	H-L%	Plateau

3.4 Break indices

Following general ToBI conventions, the degree of juncture perceived between words and phrases is encoded by means of break indices. '0' is used for any juncture smaller than a lexical word boundary (i.e., for a juncture between clitics and their hosts, or between two clitics). '1' marks the juncture corresponding to a prosodic word boundary, '2' marks perceived juncture with no intonation effect, or apparent intonational boundary without a pause or any other clues, '3' marks the juncture corresponding to an intermediate phrase boundary, and '4' marks the juncture corresponding to an intonational phrase boundary.

4. Conclusions

This paper attempted to propose a system for transcription of Bulgarian intonation based on the general principles of the framework of autosegmental-metrical theory using the ToBI transcription system. The Bulgarian intonational system comprises an inventory of five pitch accents (L^* , L^*+H , $L+H^*$, H^* , $H+!H^*$), two phrase accents ($L-$ and $H-$) and three boundary tones ($L\%$, $H\%$ and $\%H$). The prosodic units are the intonation phrase and the intermediate phrase. The default pre-nuclear pitch accent is L^*+H , and the default nuclear one is H^* . The default nuclear pattern for declaratives is $H^*/H+!H^* L-L\%$, and for yes/no questions $L^*+H L-L\%$. Table 3 shows the nuclear configurations and stylized tunes along with their meanings.

Table 3: Inventory of nuclear configurations and stylized tunes and their meanings.

BG_ToBI	Context/Meaning
H* L-L%	declaratives with broad, narrow non-contrastive and narrow contrastive focus, closed yes/no questions
H* L-H%	polite yes/no questions with ‘closed’ meaning, non-finality
H* H-H%	non-finality
^H* L-L%	emphasis
%H ^H* L-L%	lively introduction of new information
!H* L-L%	matter-of-fact statements
H+!H* L-L%	declaratives with broad and narrow non-contrastive focus, confirmation of a fact, concluding statement, definiteness
L+H* L-L%	declaratives with narrow non-contrastive and narrow contrastive focus, ‘open’ yes/no questions, wh-questions
L*+H L-L%	‘extra-open’ yes/no questions with and without Q-li
L*+H L-H%	yes/no questions with and without Q-li signalling incredulity, non-finality
L* H-H%	‘extra-open’ yes/no questions with and without Q-li, non-finality
(L*+H) ² !H* L-L%	wh-questions with post-focal accent
L+H* L-	neutral vocatives
L+<H* L-L% [+long]	insistent vocatives
L* H* L-L% [+long]	challenging chant
L+H* !H* H-L% [+long]	vocative chant

Bulgarian pitch accents are often characterized by variable alignment of the tonal target with the tone-bearing unit, which constitutes a challenge for the ‘classical’ autosegmental-metrical theory. This variability of the phonetic realization is triggered by speaker-specific production strategies as well as by the position of the accented syllable within the phrase. For example, when the default H* pitch accent is early in the phrase, the H target is usually reached close to the end of the accented syllable. When it is late in the phrase, the H target is reached close to the

² The focus-associated pitch accent on the wh-word is given in brackets.

beginning of the accented syllable. The trailing tone (H) of the L*+H pitch accent can be shifted to the right when it is followed by several unaccented syllables. We hypothesize an anchorage domain, namely, the prosodic word, where the L* is aligned with the onset of the lexically stressed syllable (or just before it), while the H trailing tone aligns with a following unstressed syllable within the domain of the prosodic word. However, we also found counter-examples in which the H spreads to the first or second syllable of the next prosodic word. We need experiments with strictly controlled material in order to shed more light on the nature and size of this anchorage domain.

The combined analyses of data from read and semi-spontaneous speech corpora have enabled us to study the interaction between information structure and intonation, the importance of which is broadly recognized in the literature. Our analyses show that there are different strategies for signaling the information structure of an utterance by implementing different combinations of word order variation and intonational category choices. Our results so far have shown that, on the one hand, speakers use different pitch accent categories to signal a specific focus type, and on the other hand, they use the same pitch accent category to signal different focus types but manipulate the strength of one or more of the acoustic properties, or suppress or enhance the prominence of surrounding words.

This research contributes to the study of Bulgarian intonation within autosegmental-metrical model of intonational phonology, and of intonation grammar in general. However, more systematic research is needed on both the phonetics and phonology of intonation and the interplay of intonation, syntax and information structure in Bulgarian.

Acknowledgments

This research was funded by the Bulgarian National Science Fund, project No. Кп-06-H40/11 from 12.12.2019 ‘Prosodic aspects of Bulgarian in comparison with other languages with lexical stress’.

Bibliography

- Anderson, A., Bader, M., Bard, E. G., Boyle, E., Doherty, G., Garrod, S., Isard, S., Kowtko, J., McAllister, J., Miller, J., Sotillo, C., Thompson, H. and Weinert, R. (1991), The HCRC Map Task Corpus, *Language and Speech* 34(4), pp. 351–366.
- Andreeva, B. (2007), *Zur Phonetik und Phonologie der Intonation der Sofioter-Varietät des Bulgarischen*, PhD dissertation, PHONUS 12, Institute of Phonetics, University of the Saarland, Saarbrücken.
- Andreeva, B. (2009), Towards the intonational phonology of the Sophia Variety of Bulgarian, in G. Zybato, U. Junghanns, D. Lenertová, and P. Biskup (Eds.), *Studies in*

- Formal Slavic Phonology, Morphology, Syntax, Semantics and Information Structure. Proc. of FDSL 7*, Peter Lang, Frankfurt/Main, pp. 357–371.
- Andreeva, B. (2017), Prosodic Encoding of Phrasal Prominence and Information Structure in a Second Language: When Bulgarian and German Prosody meet, *Contrastive Linguistics* XLII, 2017/1, pp. 59–83.
- Andreeva, B., Avgustinova, T. and Barry, W. J. (2001), Link-associated and focus-associated accent patterns in Bulgarian, in Zybatow, G., Junghanns, U., Mehlhorn, G. and Szucsich, L. (Eds.), *Current Issues in Formal Slavic Linguistics* (Linguistik International; 5). Peter Lang, Frankfurt/Main, 353–364.
- Andreeva, B., Barry, W. J. and Koreman, J. (2016), Local and global cues in the prosodic realization of broad and narrow focus in Bulgarian, in Žygis, M. and Z. Malisz (Eds.), *Special Issue, Slavic Perspectives on Prosody. Phonetica* 73, pp. 260–282.
- Andreeva, B. and Oliver, D. (2005), Information Structure in Polish and Bulgarian: Accent Types and Peak Alignment in Broad and Narrow Focus, in S. Franks, F. Y. Gladney and M. Tasseva-Kurkchieva (Eds.), *Formal Approaches to Slavic Linguistics 13: The South Carolina Meeting 2004*, Michigan Slavic Publications, Ann Arbor, pp. 1–12.
- Beckman, M. E., Hirschberg, J. and Shattuck-Hufnagel, S. (2005), The original ToBI system and the evolution of the ToBI framework, in S.-A. Jun (Ed.), *Prosodic Typology: The Phonology of Intonation and Phrasing*. Oxford University Press, Oxford, pp. 9–54.
- Beckman, M. and Pierrehumbert, J. (1986), Intonational structure in Japanese and English. *Phonology Yearbook* 3, pp. 15–70.
- Bulgarian Transliteration Law (2009), *Darzhaven vestnik* 19, 13.03.2009. <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135623667> [Accessed 11 January 2021]. Закон за транслитерацията (2009), *Държавен вестник* 19, 13.03.2009.
- Dimitrova, S. and Andreeva, B. (2017), Prenuklearni aktsenti v balgarskia ezik, in M. Danova, S. Dimitrova and M. Kovacheva (Eds.) *Novi napravlenia v sinhronnata i diahronnata fonetika i fonologia*, St. Kliment Ohridski University Press, Sofia, pp. 152–166. Димитрова, С. и Андреева, Б. (2017). Пренуклеарни акценти в българския език, М. Данова, С. Димитрова и М. Ковачева (редактори): *Нови направления в синхронната и диахронната фонетика и фонология*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 152–166.
- Dimitrova, S., Andreeva, B., Gabriel, Chr. and Grünke, J. (2018), Speaker age effects on prosodic patterns in Bulgarian, *Proc. Speech Prosody 2018* (Poznań, Poland), pp. 709–713.
- Dimitrova, S. and Jun, S.-A. (2015), Pitch accent variability in focus production and perception in Bulgarian declaratives, *Proceedings of the 18th ICPHS*, The University of Glasgow, Glasgow, Paper 0832.1-5. Available at: <https://www.internationalphoneticassociation.org/icphs-proceedings/ICPHS2015/Papers/ICPHS0832.pdf> [Accessed 18 Jan. 2021]
- Georgieva, M. (1967), По въпроса за мелодиката на балgarskia език, *Balgarski ezik* 1, pp. 13–22. Георгиева, М. (1967), По въпроса за мелодиката на българския език, *Български език* 1, 13–22.
- Georgieva, M. (1970), Melodia na prostoto izyavitelno razshireno izrechenie v balgarskata literaturna rech, *Izvestia na Instituta za balgarski ezik* 19, pp. 83–89. Георгиева, М. (1970), Мелодия на простото изявително разширено изречение в българската литературна реч, *Известия на Института за български език* 19, 83–89.

- Georgieva, M. (1974), Intonatsiata na edin vid eliptichni voprositelni izrechenia v balgarski i ruski ezik, *Sbornik v pamet na Prof. St. Stoykov. Ezikovedski izsledvania*, Sofia, pp. 77–82. Георгиева, М. (1974), Интонацията на един вид елиптически въпросителни изречения в български и руски език, *Сборник в памет на проф. Ст. Стойков. Езиковедски изследвания.*, София, 77–82.
- Ivanchev, Sv. (1957/1978), Nablyudenia varhu upotreбата na chlena v balgarskia ezik, in P. Pashov (Ed.), *Pomagalo po balgarska morfologia. Imena*. Nauka i izkustvo, Sofia, pp. 186–211. Иванчев, Св. (1957/1978), Наблюдения върху употребата на члена в българския език, П. Пашов (редактор): *Помагало по българска морфология. Имена.*, Наука и изкуство, София, 186–211.
- Kohtz, L. and Niebuhr, O. (2013), Eliciting speech with sentence lists — a critical evaluation with special emphasis on segmental anchoring, *Proc. Interspeech 2013*, pp. 563–567.
- Ladd, R. D. (1996). *Intonational Phonology*. Cambridge University Press, Cambridge (2nd edn. 2008).
- Ladd, D. R. and Schepman, A. (2003), Sagging transitions” between high pitch accents in English: Experimental evidence, *Journal of Phonetics* 31, pp. 81–112.
- Mahrova, T. (1978), Za intonatsionnite konstruksii, *Balgarski ezik* 4, pp. 303–312. Махрова, Т. (1978), За интонационните конструкции, *Български език* 4, 303–312.
- Misheva, A. (1991), *Intonatsionna sistema na balgarskia ezik*, BAN, Sofia. Мишева, А. (1991), *Интонационна система на българския език*, БАН, София.
- Misheva, A. and Nikov, M. (1998), Intonation in Bulgarian, in D. Hirst and A. Di Cristo (Eds.), *Intonation Systems: A Survey of Twenty Languages*. Cambridge University Press, Cambridge, pp. 275–287.
- Nikolaeva, T. (1977), *Frazovaja intonacija slavjanskix jazykov*, Nauka, Moskva. Николаева, Т. (1977). *Фразовая интонация славянских языков*, Наука, Москва.
- Oliver, D. and Andreeva, B. (2008), Peak Alignment in Broad and Narrow Focus. A Cross-language Study, in G. Zybatow, L. Szucsich, U. Junghanns and R. Meyer (Eds.), *Formal Description of Slavic Languages: The Fifth Conference (FDSL5), Leipzig 2003*. Peter Lang, Frankfurt am Main, pp. 134–148.
- Penchev, Y. (1980), *Osnovni intonatsionni konturi v balgarskoto izrechenie*, BAN, Sofia. Пенчев, Й. (1980), *Основни интонационни контури в българското изречение*, БАН, София.
- Pierrehumbert, J. (1980). *The Phonetics and Phonology of English Intonation*. MIT Press, Cambridge/MA.
- Pierrehumbert, J. and Hirschberg, J. (1990), The meaning of intonational contours in the interpretation of discourse, in Ph. R. Cohen, J. Morgan and M. E. Pollack (Eds.), *Intentions in communication*, MIT Press, Cambridge/MA, pp. 271–311.
- Pike, K. L. (1945), *The Intonation of American English*. University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Popov, K. (1963), *Savremenen balgarski ezik. Sintaksis*, Nauka i izkustvo, Sofia. Попов, К. (1963), *Съвременен български език. Синтаксис*, Наука и изкуство, София.
- Stoykov, Stoyko (1942), Balgarski knizhoven izgovor. Oпитно izsledvane, *Sbornik na balgarskata akademiia na naukite i izkustvata* 37 (3), pp. 281–415. Стойков, Ст. (1942), Български книжовен изговор. Опитно изследване. *Сборник на българската академия на науките и изкуствата* 37 (3), 281–415.

- Stoykov, St. (1966), *Uvod vav fonetikata na balgarskia ezik*, Nauka i izkustvo, Sofia. Стойков, Ст. (1966), *Увод във фонетиката на българския език*. Наука и изкуство, София.
- Themistocleous, Ch. (2016), Seeking an Anchorage. Stability and Variability in Tonal Alignment of Rising Prenuclear Pitch Accents in Cypriot Greek, *Language and Speech* 59(4), pp. 433–461.
- Tilkov, D. (1981). *Intonatsiyata v balgarskia ezik*, Narodna Prosveta, Sofia. Тилков, Д. (1981), *Интонацията в българския език*, Народна просвета, София.
- Trager, G. L. and Smith, H. L. (1951). *An Outline of English Structure*. Battenburg Press.
- Welby, P. and Lævenbruck, H. (2005), Segmental “anchorage” and the French late rise. *Proc. Interspeech 2005*, pp. 2369–2372.
- Welby, P. and Lævenbruck, H. (2006), Anchored down in Anchorage: Syllable structure and segmental anchoring in French, *Italian Journal of Linguistics / Rivista di linguistica*, Pacini Editore S.p.A, 2006, 18, pp. 74–124.

Prof. Bistra Andreeva, PhD

andreeva@lst.uni-saarland.de

Universität des Saarlandes

Sprachwissenschaft und Sprachtechnologie

Campus SB, C7.2 / 5.02

66123 Saarbrücken

Germany

Проф. д-р Бистра Андреева

andreeva@lst.uni-saarland.de

Университет на Саарланд

Катедра по езикознание и езикови технологии

кампус SB, C7.2 / 5.02

66123 Саарбрюкен

Германия

Assoc. Prof. Snezhina Dimitrova, PhD

snezhina@uni-sofia.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Доц. д-р Снежина Димитрова

snezhina@uni-sofia.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504

България

The Phenomenon of Specialized Language – Fundamental Issues and New Perspectives

Gergana Boyanova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Ilina Amer

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Gergana Boyanova. Ilina Amer. THE PHENOMENON OF SPECIALIZED LANGUAGE – FUNDAMENTAL ISSUES AND NEW PERSPECTIVES

Abstract. The paper delineates the conceptual framework of the notion “specialised language”. The authors present the approach chosen by them to delimit of a substantive academic discipline, which is to study the phenomenon of “specialised language” in all its aspects as well as the possible directions of its further development. The authors’ conception is set out as a theory of specialised language, trying to interconnect a multitude of viewpoints and approaches to the subject discussed. Based on some existing definitions, models and overall perceptions about the nature of specialised language, the paper presents traits and issues of the scientific field which studies and examines it. The key theses of this research are based on the notion that language and culture are interrelated. The process of emergence and development of the conception of “specialised language” is also traced in the context of diverse theories interwoven in its construction. Particular emphasis is placed on the interrelation between “specialised” and “foreign” language in the contemporary world. Starting from the fundamental approach, the paper also places a new focal point on the role this scientific field plays in modern linguistics in the light of the opportunities it presents for posing further linguistic issues for research. The paper contributes in this regard by both outlining arguments about the necessity of a dedicated and thorough cultivation of the discipline “specialised language linguistics”, and by giving an impetus to seeking ways, means and techniques in FLT for specific purposes in university education and vocational training in order to place it on a more pragmatic axis.

Keywords: Sociolinguistics — Specialised languages — Terminology — Language for specific purposes — Degrees of language specialisation

Гергана Боянова. Илина Амер. ФЕНОМЕНЪТ „СПЕЦИАЛИЗИРАН ЕЗИК“ – ФУНДАМЕНТАЛНИ ВЪПРОСИ И НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ

Резюме. Изследването очертава концептуалната рамка на понятието „специализиран език“. Авторите представят избрания от тях подход за обособяване на самостоятелна академична дисциплина, която да изучава явлението „специализиран език“ във всички негови аспекти, както и възможните посоки за нейното бъдещо развитие. Концепцията им е представена като теория на специализирания език, която се стреми да свърже многобройни гледни точки и подходи към изследвания обект. Въз основа на някои съществуващи определения, модели и цялостни разбираня за същността на специализирания език се представят характеристиките и проблемите на научната област, която го изучава и изследва. Основните тези в изследването се базират на идеята за взаимовръзка между език и култура. Разглежда се процесът на възникване и развитие на концепцията за „специализиран език“ в контекста на преплетените в нейното изграждане разнопосочни теории. Специален акцент се поставя върху взаимовръзката между „специализиран“ и „чужд“ език в съвременния свят. Изхождайки от фундаменталния подход, изследването поставя нов фокус и върху ролята, която очертаната научна област играе за съвременната лингвистика от гледна точка на възможностите, които дава за повдигане на нови изследователски лингвистични въпроси. В тази връзка изследването допринася също с аргументи за необходимостта от целенасочено и задълбочено развиване на дисциплината „лингвистика на специализирания език“ и дава импулси в търсенето на начини, средства и похвати специализираното чуждозиково обучение в сферата на висшето и професионалното образование да се постави на по-прагматична ос.

Ключови думи: социолингвистика, специализирани езици, терминология, език за специфични цели, степени на езикова специализираност

Conceptual research/ Концептуално изследване

1. Introduction

At times of intensified economic, technical, political and cultural relationships between countries, companies and people, specialised languages are given great significance since they are exactly the media to serve as a precise instrument for cooperation and fluent communication in the context of multilingualism.

Research in the field of “language for specific purposes” refers and reverts to unresolved issues. Such problems start with the attempt to delimit the scientific field “specialised language”. It is hard to achieve consensus about the content as well as about the borders of the field. Such hardship arises firstly because of the rather different views and approaches of any of the scientific disciplines, economic enterprises and professional sectors which attempt to define the field: any of them has their own, and quite specific, point of contact with the subject of “specialised language”.

Some countries set a statutory standard for exactly what is a “specialised language”: The German Institute for Standardisation (DIN), for example, has set a

definition of their own, according to which: “Specialised language is a sphere of the language which is aimed at unambiguous and non-controversial communication in a certain field and whose function is strongly assisted by fixed terminology”¹.

Discussions, of course, often occur in the academic circles, but more often these cast doubt even on the fixedness of the compound expression: it is still not universally agreed which adjective is more appropriate in connection to the matter in question: „specialised“ or „special“. A number of suggestions are given for defining the phenomenon – by means of analogy to other languages, via calques – to be addressed as “language for specific purposes”, “the language of the profession/trade”, “professional language”, “language for the purposes of professional/specialised communication”, “language for vocational purposes”, “the language of the workplace”, “technical language”, “technolect”, “scientific language”, “academic language”, etc. – i.e. the discussions usually go around the term and not into the essence of the subject matter. In this paper, we prefer the term “specialised language” mainly because of its popularity among academics in university foreign language teaching in Bulgaria.

2. Issues

The studies of specialised language have had a surprisingly small influence on the public awareness of language development. Both in school language teaching and in the curriculum of linguistics, specialised and scientific languages are much less interesting than, for example, dialects, slang, youth jargon or advertising language. Hence, there are a whole series of much-used or newly introduced branches of linguistics in which even the index lacks the keyword of “specialized” or “scientific” language.

There is a discrepancy between the significance of the object and the intensity of its investigation, on the one hand, and its somewhat marginal treatment in representations of linguistics, on the other hand. It is all the more valid for translators today, probably due to the difficulty of getting this extremely complex field under systematic control.

It seems easy, at first glance, to define “specialised language” as “the language of the profession/speciality”. However, such an approach raises at least four questions:

1. **What defines a speciality, what is it related to?** Is it certain objects or phenomena and hence the notions and the terminology for them?

¹ „Bereich der Sprache, der auf eindeutige und widerspruchsfreie Kommunikation in einem Fachgebiet gerichtet ist und dessen Funktionieren durch eine festgelegte Terminologie entscheidend unterstützt wird“ [DIN 2342 (2011-08): Begriffe der Terminologielehre], the English translation made by the authors.

2. **How broad are the different specialities?** We can speak of the specialised language of natural sciences in general, but also we can speak of very definite branches of science – microbiology or nuclear physics, for example.
3. **How interconnected are the professional framework of the speciality and its language?**
4. We can use a specialised language or segments of it – mostly terms – in communicative situations outside the context of the speciality, e.g. we can speak about “radiation” or “viral infections” in everyday talk.
5. **What is the interrelation of a speciality with its usage by peers of the community of this specialised field?**

There is a difference from the viewpoint of the very specialised language itself, whether a professional or a non-professional speak or write about one and the same specialised topic. The difference would be evident when medical doctors and pharmaceuticals speak about the “contraindications of medicines” among themselves and, let us say, when they explain the topic to patients, in contrast to a situation when non-specialists discuss the topic in a specialist-like manner.

The formulated so far definitions of the notion “specialised language” differ from each other in some key essential points. This is so because there exist multiple approaches to conceptualizing of the phenomenon of “specialised language” on the one hand, and there is no clarity as for the range of any separate specialised language, on the other. Authors even speak of “pluralism” of the notion of “specialised language” itself (Becker&Hunt 1998: 119).

3. The genesis of the idea about specialised language

Even the first attempts for a scientific approach in studying “specialised languages” correspond to “mastering” of the multilingualism in science and in economic life. Studying this linguistic phenomenon is practically a clandestine research issue dating back from antiquity: antique rhetoric tried – among other important issues – to avoid “obscuritas”, i.e. the misunderstanding in language, and especially in specialised language (at that time – predominantly technical language), either due to semantic ambiguity or due to ignorance about the subject or the matter. Early Medieval science already faces the problem of the emerging numerous monolingual and multilingual lists of specialised terms – words and expressions as in the first printed specialised lexicon by Laurentius Fries, prepared for the needs of medicine and published in 1514 (Hahn 1983: 34).

Gottfried Wilhelm Leibnitz is probably the first to research purposefully and thoroughly on phenomena related to specialised language. He works on the topic of specialised languages both in theoretical and practical aspect in his attempt to formally organize the German for the sake of better understanding in different fields. Newly introduced terms in fields like mathematics, mechanics and physics he called

“artificial words/expressions” (*Kunstworte, Kunstausdrücke*) and contemplates on their opposition with words from the “language of the people” (*Volkssprache*) – that is to say, he redirected scientific interests to the much debated today opposition of “specialised language – general language”. Leibnitz also registered the fact that artisans and traders used terminology that was different from the general language for the same objects. His thesis, he himself being a renowned supporter of the idea for developing a “perfect language” on the basis of scientific knowledge, is that new concepts and terms should not be introduced in language, given that the general language contains a unit that clearly refers to an object or phenomenon. He actually calls for eliminating the unnecessary synonyms in the langue.

René Descartes, in France, at about the same time – the Enlightenment – developed the idea about the necessity of imposing the requirement for unambiguity of the langue (“impossible de se tromper”).

Building on a real scientific theory with respect to specialised language started and significantly developed at the beginning of 20th century. Research on the so-called “special languages” at that time is very popular around the world and especially in well-developed industrial Germany. “Special languages” then meant languages diverting from “standard language” of both the different trades and professions and of the different groups and classes of society, specified by their age, social class, religion, regional origins, etc. Research at the time is focused on the problem mainly in two aspects (Gross 1998: 171): overcoming discrimination of minority groups in society through the hidden functions of language and searching for group identity “within a certain group” among the various trades, professions, vocations, and representatives of scientific disciplines.

Fundamental work in the field of “specialised language”, besides linguistics and semiotics, became *Functional linguistics* of Willem Mathesius, founder and chairman of the Prague Linguistic Society. Generally, the whole activity of the Prague School (1926–1945), putting forward in their research the possible functions and usages of linguistic elements, gives a tremendous stimulus for the building of the theory of specialised language. A fundamental significance for further development of the field is attributed to the models of the Czech linguist Bohuslav Havránek, who claims that a characteristic feature of the literary language is its functionality. He defined four linguistic functions corresponding to four functional languages: the communicative function corresponding to everyday language; the practical special function corresponding to business professional language; the theoretical special function corresponding to scientific language; and the aesthetic function corresponding to the poetic language (Fig.1). Later Havránek united the second and the third functions into one: a special function corresponding to the specialised language.

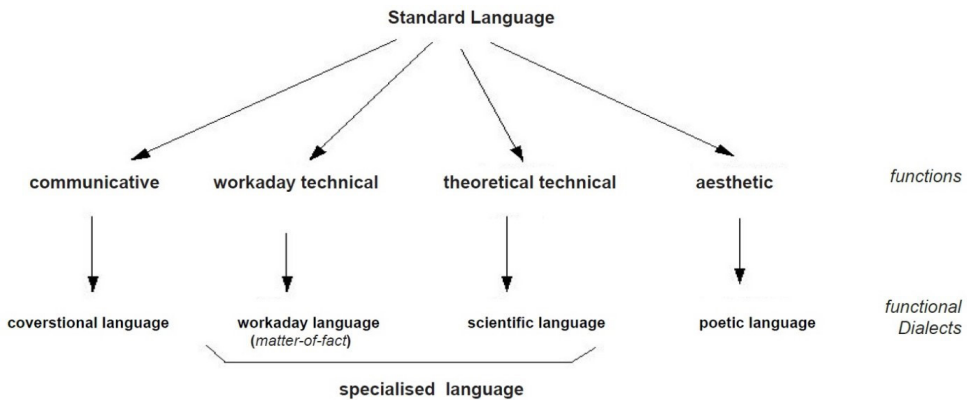

Figure 1: *Linguistic functions, according to Havránek*

In Havránek’s approach, “standard language” is subordinated to “national language” (the general language). In contrast to “vernacular”, it is characterised as follows: firstly, by much greater functionality and stylistic differentiation (stratification); secondly, by higher awareness of normativity and increased responsibility, both of which are connected to a marked tendency towards stability. The strata in literary language have resulted from the four (respectively three) different functions of linguistic messages. Functional languages corresponding to the respective functions are characterised by functional styles. According to Havránek, the means of expression of the specialised and respectively everyday language should not mix up in such a division. Terms are to bear uniform meaning (and also one word expression, if possible) and they should exist only in the specialised language – a thesis that is exactly the opposite to Leibnitz’s thesis.

4. Development of the contemporary conception of specialised language

In analysing the theoretical debate for the last 60-70 years about the phenomenon and the concept of “specialised language”, we see that all theories acknowledge one asserted fundamental conception. It all comes down to the introduced firstly by Lutz Mackensen (1959) principle of **vertical division** (Fig.2) of specialised languages that have been later adopted also by Heintz Ischreyt (1965).

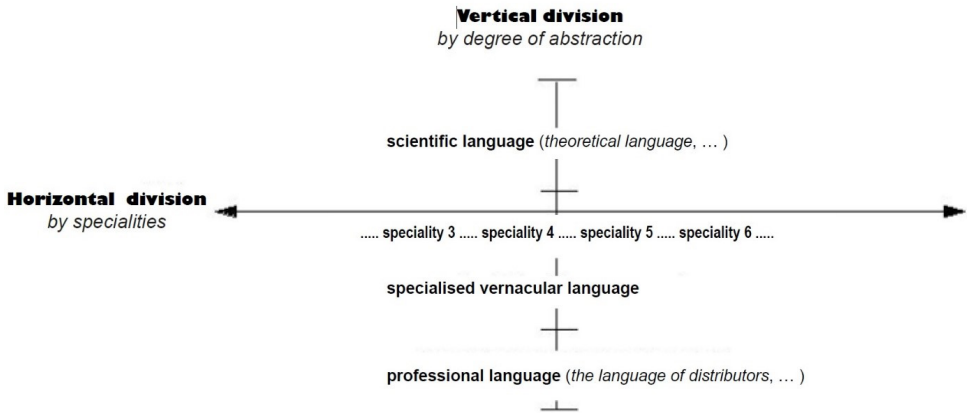

Figure 2: *Horizontal and vertical division of specialised languages*

What is specific about specialised languages, according to Ischreyt is expressed by the fact that the upper linguistic strata are dominated by “precise naming/term” while the lower strata, by contrast, are dominated by “live metaphor” (Ischreyt, 1965: 197–199). Ischreyt somehow underestimates the fact that a well-fixed specialised terminology could be expressed through linguistic metaphors – it is true that a precise naming/term would not be “precise” due to lack of metaphorical elements. Contemporary “computer language”, for example, is witnessing the existence of such metaphorical elements in specialised communication in such popular expressions as “windows”, “files” and many others.

Ischreyt’s models have been further developed by Lotthar Hoffmann in additionally segmenting the model to more divisions (1976). Hoffmann’s model is based on the assumption that specialised texts can be generally categorised in **five degrees of specialisation** (Table 1) and the criteria of *degree of abstraction, linguistic form, medium and participants in the communicative act* (Table 2) have the function of stratification (where the notion is generally the idea of division into strata), in order to delimit **five strata** of different specialities in the specialised language, and respectively five degrees of specialisation. In empirically applying Hoffmann’s stratification model, the relation of increase/decrease of the degree of abstraction at increase/decrease of the degree of specialization is a criterion of relevance, especially on the intratextual level (Hoffmann 1976: 186).

Table 1: Hoffmann's division. Degrees of abstraction.

DEGREE	Linguistic Form
A the highest	ARTIFICIAL SYMBOLS (for elements & for relations)
B very high	ARTIFICIAL SYMBOLS (for elements) NATURAL LANGUAGE (for relations)
C high	NATURAL LANGUAGE high frequency of use of specialised terminology strictly marked syntax
D low	NATURAL LANGUAGE high frequency of use of specialised terminology relatively loose syntax
E very low	NATURAL LANGUAGE isolated use of specialised terminology loose syntax

Behind this structure (Table 2), there is a frequently implemented hierarchy in company functioning and training courses, which could look similar to technical disciplines: *Scientist – Engineer – Technician – Consumer* (Hahn 1983: 66). The “real” specialised language – in the opinion of Hoffmann (1976: 31) – is always bound to the expert, because it requires full clarity on concepts and statements. Used by the “non-specialist”, the specialised language loses its direct link to professional technical thinking.

Table 2: Hoffmann's division. Milieu and Carriers of the Communicative Action

Milieu	Carriers of the Communicative Action
Fundamental sciences <i>The highest degree of abstraction</i>	Scientists ↔ Scientists
Experimental sciences <i>Very high degree of abstraction</i>	Scientists (Engineers) ↔ Scientists (Engineers) Scientists (Engineers) ↔ Scientific and Technical personnel
Applied sciences and technology <i>High degree of abstraction</i>	Scientists (Engineers) ↔ Head of production

Material production <i>Low degree of abstraction</i>	Head of production ↔ Craftsmen Craftsmen ↔ Specialised skilled workforce
Consumption <i>Very low degree of abstraction</i>	Workers in manufacturing ↔ Sales representatives Sales representatives ↔ Consumers

The problem of abstraction under Hoffmann’s approach (1976) can also be seen in the context of system-linguistic processes of textualisation. Such intratextual basis for developing the problem, as related to “specialisation”, can be seen not only at Hoffmann’s work, but is also a characteristic approach of much of the research of specialised language of the last quarter of the 20th century.

Meanwhile, in developing the theory of specialised languages (see publications of different authors in Hoffmann&Kalwerkemper&Wiegand, 1998) it is a more and more frequent approach to come out of the communicative pragmatic basis, i.e. to apply a reciprocal method of analysis in an up-down direction. The first attempt at such a view on the problem was actually given as early as Hoffmann in his definition of “specialised language” in 1976, where it is interpreted definitely as a communicative phenomenon but not exclusively as a “specialised lexicon”:

Fachsprache, das ist die Gesamtheit aller sprachlichen Mittel, die in einem fachlich begrenzten Kommunikationsbereich verwendet werden, um die Verständigung zwischen den in diesem Bereich tätigen Menschen zu gewährleisten“ (Hoffmann 1985: 53).

Specialised language is the total of all linguistic means used in a communicative sphere limited by the speciality in order to ensure understanding between professionals in this sphere.

5. The impact of scientific specialties on their specialized languages

It is not only the technology that is developing at a breath-taking pace. In almost every field of human activity, people more than ever work, conduct research and pile up information. In addition, new disciplines and sub-disciplines are constantly being created for increasingly specialised areas. This process has been going on for a long time.

When the focus of research, from a linguistic point of view, falls on the different professions, it would be more accurate to speak of “specialised languages” and not abstractly of “specialised language” as an opposition to language in general, that is to say we speak of the language of medicine, the language of law, the language of mathematics, the sub-technical language of the respective field etc. The

emergence of new specializations/professions (Dörr 2014) can be compared to cell division (Fig.3). Logical enough, of course, is also the assumption that, quite like biological cells, specializations/professions also die.

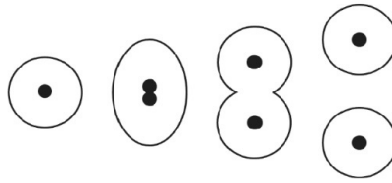

Figure 3: *Cell division in analogy of the process of emerging specialisations*

It is the task of linguists to find out and analyse how these processes affect specialised languages. It is scientifically interesting to study whether a new specialised language emerges with the emergence of a new specialization, and at what time rates. If this proves true, how would the synchrony in their development be realised? For, from the viewpoint of contemporary scientific thought, it is beyond doubt that all specializations need and do form their specialised language. Such a necessity is determined in several aspects:

- From the perspective of **terminology**, representatives of the profession, study, along with the subject matter, methods and interrelations of the specialization, the terminology and certain nomenclature (a typical example is students of medicine). Specialised language is vital for building up of a strictly delineated terminology in order to be able to make existent and newly found objects, features and relations *visible* and *comparable*. Terms are necessary at all stages of the specialised activity within the specialization, i.e. the processes of studying (Doykova, 2018), describing, explaining/reasoning, developing, distributing and using the knowledge. Moreover, at the process of expanding the terminology, it is necessitated by practice to follow certain fundamental principles.
- From the perspective of **professional communication** in the field of specialisation: professionals develop, for the sake of professional communication, their own optimized systems, methods and procedures. Apart from that, it is not rare for them to be trained in a typical verbal behaviour in communication, e.g. certain linguistic means for argumentation, establishing of text templates, particular pronunciation, etc.
- From the perspective of **ontology** of the specialisation: Ontology is the overall structural specification of a given speciality/subject matter. This approach suggests a formal declarative presentation of a topic, which includes a *dictionary* (a list of invariables for directing towards the subject matter

terminology) and *restrictors* over the terminology range (logical propositions that restrict both the interpretation of the terms' meaning and the options for their cross-reference). Gruber (Gruber, 1992, 1993) introduced the term "ontology" for the first time describing the field of informatics. Thus, a term that has its origin in philosophy (meaning the study of existence) received a new usage in the sense of presenting knowledge in the form of semi-structured conceptual models. The concept of ontology has been more precisely defined in the famous project *Ontolingua* of the Stanford University as an explicit specification of a particular topic.

6. Conclusions and Perspectives

As a logical consequence of the above said in respect to foreign language teaching at university level, comes the conclusion that language for specific purposes – and especially English (ESP) – is about to become one of the most important spheres in teaching English and German as a foreign language (ESL/EFL, DaF/DaZ). Such a worldwide trend is observed in the increasing number of courses for learning a language for specific purposes offered to university students and the existence in some universities of Master degree programs with incorporated specialisations in ESP, including Bulgaria. On the other hand, the latest publications speak of a focus of scientific interest not on didactic aspects of how to teach specialised language, but rather on specialised languages themselves and what are they in essence.

Some researchers (e.g. Mottos 2011) adhere to the new term *academic and professional language*, which is introduced by Alcaraz in his articles from 2000 to 2007. The same term, suggested by Alcaraz refers to language used by communities or groups of professionals with specific competences (e.g. medical doctors, physicists, biologists, chemists, lawyers, etc.) who share not only common institutions, but also common values and who use one and the same terminology in order to communicate (Alcaraz 2000).

Globalization in economics and the mobility in academic education call for professionals who, within specialised communication, have mastered both foreign languages and knowledge in their professional field, such as economics, engineering, diplomacy, healthcare, etc. Hence, there are reasons behind the relation between "specialised language" and "foreign language" in the modern world: such a relation is not simply evident, but objectively necessitated.

The descriptions of the higher levels of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) (Council of Europe 2001) also refer to complex language skills that combine competences of the foreign language with relatively profound knowledge of specialised fields. The self-assessment grid of the framework (Council of Europe 2001: 26-27), for example describes the respective language competences as follows: "I can understand extended speech and lectures and

follow even complex lines of argument provided the topic is reasonably familiar.” (Level B2, Understanding, Listening); or “I can use language flexibly and effectively for social and professional purposes.” (level C1, Speaking, Spoken Interaction); or “I can write complex letters, reports or articles, which present a case with an effective logical structure, which helps the recipient to notice and remember significant points. I can write summaries and reviews of professional or literary works”. (Level C2, Writing)

The beginning of the new millennium is characterised by interdisciplinarity in science and education, and a marked tendency of specialisation. This acknowledged fact affects what we call “specialised language”, “language for specific purposes” or “academic and professional language”. These highlighted trends presuppose qualitative scientific research in order to make better both the quality of specialised communication and the transfer of knowledge, including the transfer of necessary criteria for this. Studies in the field of specialised language – native or foreign alike – as well as issues connected to all aspects of specialised communication should be represented and made public at (university) interdisciplinary forums for teachers, researchers and scientists who are interested in the field. Such forums raise awareness for the establishment of criteria of empirical research in this sphere.

Bibliography

- Alcaraz Varó, Enrique (2000), *El inglés profesional y académico*. Madrid: Alianza Editorial.
- Becker & Hundt (1998), Becker, Andrea, Markus Hundt, Die Fachsprache in der einzelsprachlichen Differenzierung. // Hoffmann, Lothar, Hartwig Kalverkämper, Herbert Ernst Wiegand, *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft*. Berlin und New York: Walter de Gruyter, 118–132.
- Council of Europe (2001), *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge, U.K.: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- Dörr, Jan-Eric (2014), Die Herausbildung von Fachdisziplinen. // Baumann, Klaus-Dieter/Dörr, Jan-Eric/Klammer, Katja, Hg.: *Fachstile. Systematische Ortung einer interdisziplinären Kategorie (Forum für Fachsprachenforschung 120)*. Berlin: Frank & Timme, 11–26.
- Doykova, Iliana (2018), Selection of Terminological Units for Teaching Logopaedics: Bilingual Glossaries (English-Bulgarian). // *19th International Scientific Conference Knowledge in Practice*, Vol. 28, 3. Bansko, 1139–1145.
- Gross, Harro (1998), *Einführung in die germanistische Linguistik*. 3., überarbeitete und erweiterte Auflage, neu bearbeitet von Klaus Fischer, München: Iudicium.
- Gruber (1992), Gruber, Thomas Robert, Toward Principles for the Design of Ontologies Used for Knowledge Sharing. // *International Journal Human-Computer Studies*. 43, 907–928.

- Gruber (1993), Gruber, Thomas Robert, A Translation Approach to Portable Ontology Specifications. // *Knowledge Acquisition*, 5(2), 199–220.
- Hahn, Walther von (1983), *Fachkommunikation: Entwicklung, linguistische Konzepte, betriebliche Beispiele*, Berlin; New York: de Gruyter (Sammlung Göschen; 2223).
- Halliday, M.A.K. (1978), *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- Havránek, Bohuslav (1964), The Functional Differentiation of the Standard Language. // *Prague School Reader on Aesthetics, Literary Structure and Style*, Washington, 2–84.
- Hoffmann, Lothar (1985), *Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Hoffmann, Lothar (1992), Vergleiche in der Fachsprachenforschung. // Baumann, K.-D./ Kalverkämper, H. (Hg.): *Kontrastive Fachsprachenforschung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Hoffmann&Kalverkämper&Wiegand (1998), Hoffmann, Lothar, Hartwig Kalverkämper, Herbert Ernst Wiegand (Hg.): *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft*. Berlin und New York: Walter de Gruyter.
- Ischreyt, Heinz (1965), *Studien zum Verhältnis von Sprache und Technik: Institutionelle Sprachlenkung in der Terminologie der Technik*.
- Mackensen, Lutz (1959), Muttersprachliche Leistungen der Technik. – n: *Sprache – Schlüssel zur Welt. Festschrift für Leo Weisgerber*, Düsseldorf, 285–308.
- Motos, Raquel Martinez (2011), The role of interdisciplinarity in lexicography and lexicology. // Isabel Balteiro (ed.), *New Approaches to Specialised English Lexicology and Lexicography*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. University Press, 3–13.
- Whorf, B. L. (1956), *Language, thought, and reality: selected writings of Benjamin Lee*. (Edited by John B. Carroll.). Oxford: Technology Press of MIT.

Assist. Prof. Gergana Boyanova, PhD

gerganabm@uni-sofia.bg

gebo@mail.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Assist. Prof. Ilina Amer, PhD

amer@uni-sofia.bg

ilina.amer@gmail.com

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Гл. ас. д-р Гергана Боянова
gerganabm@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Гл.ас. д-р Илина Амер
amer@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

ЧУЖДОЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ

FOREIGN LANGUAGE
LEARNING

Challenges for Students Studying Bulgarian and Chinese: Comparison and Analysis

Kaiyue Zhang

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Hristina Teodosieva

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Kaiyue Zhang. Hristina Teodosieva. CHALLENGES FOR STUDENTS STUDYING BULGARIAN AND CHINESE: COMPARISON AND ANALYSIS

Abstract. In recent years, with the deepening of cooperation between China and Bulgaria, the joint efforts in the field of education have also increased. The collaboration in education and the mutual exchange between Chinese and Bulgarian students are also prosperous. However, this process is accompanied by many language problems that learners face. This article presents the results of questionnaires, comparative analysis and personal observations of the foreign language learning situation of Chinese and Bulgarian university students. The main factors for the difficulties in the process of education are related to the differences between Chinese and Bulgarian in certain levels: phonetics, verb morphology, tense system and writing. These factors pose considerable challenges for Chinese and Bulgarian students. In the article there are comparison and analyses the results of the two questionnaire surveys conducted with representatives of both groups. The aim is to be provided a deeper, intercultural observation and research of the challenges in learning and to give recommendations that could be used as an authentic basis for future teaching and learning Chinese and Bulgarian.

Keywords: Bulgarian; Chinese; Learning Challenges; Comparison and Analysis; Foreign Language Teaching

Кайюе Джан. Христина Теодосиева. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД СТУДЕНТИТЕ, ИЗУЧАВАЩИ БЪЛГАРСКИ И КИТАЙСКИ ЕЗИК – СРАВНЕНИЕ И АНАЛИЗ

Резюме. Задълбочаването на сътрудничеството между Китай и България през последните години повлиява и на съвместните усилия в образователната сфера, а взаимният обмен на студенти между двете страни все повече се увеличава. В същото

време този процес е съпътстван от много езикови проблеми, с които обучаваните се сблъскват. Настоящата статия представя резултатите от проведени анкетни проучвания, сравнителен анализ и лични наблюдения по отношение на ситуацията с чуждоезиковото обучение сред български и китайски студенти. Главните фактори, които предизвикват трудности в процеса на обучение, са свързани с разликите между двата езика на няколко нива: фонетиката, морфологията на глаголите, темпоралните системи и писмеността. Тези фактори водят до значителни предизвикателства пред българските и китайските студенти. В статията са представени сравнение и анализ на резултатите от две анкетни проучвания, проведени със студенти от двете групи. Целта е да се стигне до по-задълбочено межкултурно наблюдение и проучване на предизвикателствата в обучението, както и да се дадат препоръки, които може да се използват като автентична база за бъдещото преподаване.

Ключови думи: български език, китайски език, предизвикателства в обучението, сравнение и анализ, чуждоезиково обучение

Research/Научно изследване

In recent years, with the deepening of cooperation between China and Bulgaria, the joint efforts in the field of education have also increased. The collaboration in education and the mutual exchange between Chinese and Bulgarian students are also prosperous. However, this process is accompanied by many language problems that learners face. The geographical distance between China and Bulgaria, the huge cultural differences and the dissimilar language systems, lead to many challenges for Chinese students studying Bulgarian and Bulgarian students studying Chinese.

This article examines the situation with the study of these two languages as foreign to students at universities in China and Bulgaria through a field survey, questionnaires and comparative analysis. The observation of this process reveals both similarities and large differences in the two cases. This joint study presents the most difficult and easiest aspects of learning both languages and the cultural specifics of China and Bulgaria, as well as a series of topics that arouse students' interest in learning. Two similar surveys were conducted - one among Chinese students studying Bulgarian and one among Bulgarian students studying Chinese. The questionnaires include a large number of open-ended questions and most of the conclusions in this research are based on them.

I. Most difficult and easiest aspects in the learning process

Chinese students who participated in the survey are 34. From them 39% have studied Bulgarian for less than 1 year, 30%: 1 to 3 years, 18%: 3 to 5 years and 12%: for more than 5 years. Thirty of the respondents said they had been to Bulgaria, and 55% had studied in Bulgaria for a year or more. The Bulgarian students studying Chinese who answered our questions were 35. From them 42.86% have studied Chinese for 3 to 5 years, 25.71% of the respondents said that they had studied Chinese for 1 to 3 years, 22.86%: for more than 5 years, and 8.57%: less than one year. 24 of the respondents had been to China, and three of them were only on short-term trips.

The most difficult aspects of learning Bulgarian: 38.24% of the respondents pointed listening and 26.47% noted speaking as difficult. The grammar is problematic for 20.59% of the students, and writing is hard to learn for 14.71% of them. Compared to Bulgarian students studying Chinese, the result is exactly the opposite. According to our survey for 37.14% of the Bulgarian students speaking is the most difficult component, followed by listening – 28.57% and writing – 25.71%.

The easiest aspect of learning Bulgarian for most of the Chinese students is speaking – 38.24%, followed by grammar – 29.41%, writing – 17.65% and listening – 14.71%. For Bulgarian students who study Chinese language, the easiest aspect is grammar 57.14%, while the percentage of those who find it easy to listen, write and speak is not large, respectively 17.14%, 14.29% and 11.43%.

From these results we noted an interesting phenomenon: it seems that it is easier for Chinese students to speak than to understand Bulgarian. For Bulgarian students – on the contrary, listening is easier than speaking. The common point in these two cases, however, is that both Chinese and Bulgarian students believe that verbal communication in a foreign language is the most difficult element in the course of education and in practice, way harder than reading and writing. This is probably because in universities usually there is more emphasis on reading and writing, rather than speaking exercises. The students from both sides point out in their answers a common problem: there are insufficient number of opportunities for interaction with native speakers. The lack of communication using the target language is a determining factor for these difficulties.

II. Difficulties with pronunciation and sentence structure

Both groups answered the question: “Give an example of difficulty in learning Bulgarian or Chinese and explain why it was hard to learn.” (For example: verb system, pronunciation, sentence structure or other). The results are as follows:

Table 1. Respondents' learning difficulties ranking list

Ranking of Difficulties for the Chinese Students studying Bulgarian			Ranking of Difficulties for the Bulgarian Students studying Chinese		
№ 1	13 answers	Bulgarian verb tenses	№ 1	18 answers	The Chinese tones
№ 2	7 answers	Bulgarian pronunciation	№ 2	10 answers	The logic of expression in Chinese
№ 3	5 answers	Bulgarian conjugation of the verbs	№ 3	5 answers	Chinese structure of the sentences
№ 4	5 answers	Bulgarian structure of the sentences	№ 4	3 answers	The Chinese characters
№ 5	3 answers	Listening and understanding Bulgarian	№ 5	2 answers	Distinguishing words that have close meaning

The current study of the difficulties in learning Chinese and Bulgarian shows that Bulgarian students usually consider Chinese tones as the most difficult aspect to learn and master. The second problem they face is the logic behind the expression in Chinese language; the third difficulty is the structure of the sentence; followed by the Chinese characters and the last one is distinguishing words that have close meaning.

For Chinese students studying Bulgarian, the most difficult thing to learn is the temporal system of verbs in Bulgarian grammar; the second comparatively hard aspect is the articulation in Bulgarian. Mainly this means that the pronunciation of some sounds, such as “п”, “р”; the alternation of “б” and “п”, “г” and “к” in different situations); the third difficulty is the conjugation of the verbs in Bulgarian and the sentence structure and the last one is listening.

Difficulties with pronunciation

The first common element, which is observed in both groups, is the difficulty of mastering the pronunciation – respectively the tones in Chinese and sound and soundless consonants in Bulgarian. This problem occurs from the specifics of both languages phonetic systems and the difference between them.

Chinese belongs to the Sino-Tibetan language family, and Bulgarian to the Slavic language family. The most important characteristic of Chinese phonetics compared to Bulgarian is the presence of tones. Chinese is a tonal language and Bulgarian is not. Compared to speakers of tonal languages, Bulgarian students find it more difficult to learn Chinese tones (Chai, 2020: 43-71). Tones have always been a major difficulty in Chinese as a foreign language, especially for Bulgarian students, whose native language has no tones (Chai, 2020: 71). Such pronunciation difficulties are

less common when English-speaking students study Bulgarian, as the phonetic differences between the two languages are not so great. Similarly, people whose native language is tonal, such as Vietnamese, learn Chinese phonetics easier.

Challenges due to word forms and sentence structure

The second matching component is the problem with structure of the sentences and the word order. Perhaps the most specific element in the Bulgarian language that produces difficulties for Chinese students are the verb tenses. Here could be added the conjugation of the verbs in different persons, which is also absent in Chinese. There are 9 tenses in Bulgarian, and the verb form changes with the tense and person. Unlike other languages, Chinese is an isolating language and lacks inflections (Wei, 2015: 9-15). The change of tense in Chinese is mostly realized by some adverbs, auxiliary words and other particles. This makes it difficult for Bulgarian students to recognize the tense of Chinese sentences. In addition, the verbs in Bulgarian have different personal inflections, while in Chinese verbs have no such, which undoubtedly increase students' memory burden and sometimes brings reluctance for studying.

As we all know, the pronunciation of one language is very important and teachers could not leave the articulation problems of the students uncorrected during class. At the same time, however, they cannot "correct all the mistakes". Thus, they need to focus on more flexible teaching methods so as not to break students' enthusiasm for learning. Lv Bisong points out that as second language acquisition progresses, after much memorization and mechanical practice, students are prone to fear of making mistakes (Lv, 2007). Therefore, teachers can organize entertaining games in the first 10 minutes of the speaking classes, such as tongue-twisters, dubbing movies, and other activities such as asking questions, contests, games, quick answers, or so, to show the students that they could find a fun way of exercising. Also, a system of rewards could be created to increase students' interest and enthusiasm in learning. Also teachers could assign homework for speaking as an additional method. This type of task is as follows: the teacher provides the students with an authentic record of Chinese speech, and the students repeat it after listening carefully. The students themselves compare their records with the original ones and send the teacher the best version of their own records. Assignment of "speaking tasks" should not be too frequent, so as not to demotivate students and avoid their fear of mistakes and refusal to learn.

For Chinese students studying Bulgarian, pronunciation is also a serious difficulty. One of the ways to memorize the Bulgarian pronunciation is teachers to give examples of words that sound similar but have completely different meanings. It is clear from practice that the more comical these examples are, the easier they are to remember. Chinese students studying in Bulgaria gave such an example of words that initially sounded the same to them, but later remembered them forever:

“красавица” (beautiful girl) and “краставица” (cucumber). Similar examples can be given in mastering difficult to learn sonorous and inaudible consonants, such as “боб” (bean) and “поп” (priest), “гост” (guest) and “кост” (bone). Of course, this is just one example of how Chinese students can pay more attention to the accurate pronunciation in Bulgarian. In the initial stage of foreign language learning, teachers must mainly correct mistakes that can lead to misunderstanding of the learners’ speech, such as the correct stress on vowels in Bulgarian and grammatical problems. It is also more important for students to get used to speaking the foreign language without worrying about making mistakes. Only when they have crossed this barrier they should continue to fix minor errors in their expression. As the learning process progresses, teachers should continue to point out the various small mistakes made by learners and guide students to correct them.

Should teachers correct all mistakes made by students, or should students firstly get used to speaking the foreign language and then go into detail? One of the options on that matter is to focus only on the most serious mistakes in the initial stage. The smaller mistakes also to be noted sometimes, but not so much attention should be paid to them. On the other hand, it is very helpful for students to listen to correct sentences more often. It is not difficult to see that the fear of mistakes is the biggest obstacle for language learners. Therefore, the teacher should not interrupt the student while speaking, even if he has made a mistake. Only after the student has finished speaking the teacher should give feedback.

III. The influence of cultural and social factors

Among the many questions in the survey we selected for comparative research five of them, which are interdisciplinary and have a significant impact on language learning process. We analyzed the factors which have most influence on the student’s attitude. These questions include: “When did you first hear about Bulgaria? what were your impressions of the country before you started your studies?” The responses of the two groups of students are shown in the table below:

Table 2. Respondents’ first impression of China/Bulgaria survey results

Results among the Chinese students			Results among the Bulgarian students		
Rank	Number of answers	Impressions for Bulgaria	Rank	Number of answers	Impressions for China
№ 1	8	Bulgarian roses	№ 1	13	Chinese language and culture
№ 2	6	Had no impression	№ 2	5	Chinese economic development
№ 3	5	Bulgarian films and musicians	№ 3	4	Have no impression

№ 4	4	Bulgarian yogurt	№ 4	3	Chinese nature
№ 4	4	Bulgarian geographical location	9 of the respondents have knowledge about China as children. There are 14 students who acquired knowledge about China in high school and college.		
№ 4	4	Bulgaria as an exotic country			
№ 5	1	Bulgarian football			
2 of the respondents have heard of Bulgaria as children. 11 of the respondents have heard of China in high school and college.					

Our survey showed that Bulgarian and Chinese students have different background knowledge about the foreign country. Only two of the Chinese students have had heard about Bulgaria when they were in primary school. 9 Bulgarian students were acquainted with some information about China since they were children. When asked for prior knowledge about Bulgaria – most Chinese students chose Bulgarian roses, followed by the “I had no impressions”. The third most popular answer is that they have heard about Bulgarian singers and films, followed by the Bulgarian yogurt, geographical location, and the exotic of the country.

According to the survey results of the Bulgarian students: 9 respondents had some knowledge about China as children and in primary school; 14 people got acquainted with China in high school and university. This is in contrast to the survey results of Chinese students’ impressions of Bulgaria. More Bulgarian respondents had a certain impression of China at a younger age, while fewer Chinese respondents had heard of Bulgaria as children. Bulgarian students’ first impressions of China are mainly linked with Chinese culture; secondly – impressions of China’s economic prosperity and at the next place is the answer “without any impression”. A small number of people had knowledge of Chinese natural scenery.

Differences in learning motivation

In the paper “Motivational variables in second-language acquisition”, published in 1959, Gardner and Lambert examine in detail the problem of learning a foreign language and the motivation behind this choice. They researched the social and psychological factors that influence the motivation, distinguishing them into two types: instrumental and integrative. They are defined as follows: “‘integrative’ where the aim in language study is to learn more about the language group, or to meet more and different people; ‘instrumental’, where the reasons reflect the more utilitarian value of linguistic achievement” (Gardner & Lambert, 1959: 267).

Instrumental motivation refers to pragmatic reasons for learning a foreign language, such as meeting educational requirements, gaining social achievements, potential opportunities for financial benefits, etc. Integrative is the motive for con-

necting with the others and is related to the desire to integrate into different cultural groups, to be part of the community and to understand its characteristics.

The difference between the number of Bulgarian and Chinese speakers leads to the fact that Chinese students rarely choose to study Bulgarian and their overall motivation is not very strong. Now there are 4 universities in China that offer Bulgarian language as a major (as of September 30, 2021 there are 3012 universities in China): Beijing Foreign Studies University, Tianjin Foreign Studies University, Hebei Foreign Studies University, and Second Beijing International Studies University. Data is from the Ministry of Education of the People's Republic of China [http://www.moe.gov.cn/jyb_xxgk/s5743/s5744/A03/202110/t20211025_574874.html], last visited at 29.04.2022. Bulgarian universities (as of April 26, 2021 there are a total of 52 Bulgarian universities) have 3 institutions offering Chinese major, namely Sofia University, Veliko Tarnovo University, Plovdiv University. The 54 institutions of high education include universities, professional and independent colleges. The data comes from the Bulgarian National Statistical Institute [<https://nsi.bg/bg/content/3400/висши-училища-по-вид>], last visited at 29.04.2022.

There are two Confucius Institutes in Bulgaria specializing in teaching Chinese language and culture (the Confucius Institute at the University of Sofia and the Confucius Institute in Veliko Tarnovo) and also several Confucius Classrooms in universities, primary and secondary schools and kindergartens in various parts of Bulgaria. They greatly increase the opportunities for Bulgarian students to understand the Chinese culture.

Chinese has been incorporated into the national education system in Bulgaria. There are middle schools and even primary schools where Chinese is taught. Such are 18-th middle school, the 138-th middle school, some private schools, etc. The students there have several years of experience in learning Chinese before entering university, and some even have passed the HSK level 6 test (the highest level at the Chinese Proficiency Test in old format of HSK). From 2022, the Chinese language exam upon high school graduation is included as an entrance exam at the university. It is believed that more and more Bulgarian students will join the ranks of Chinese learners in the future.

From the above results, it can be concluded that Chinese students who learn Bulgarian tend to have more “instrumental” motivation. Our survey showed that only few Chinese students are provoked by emotional factors for learning Bulgarian. Some respondents started to study the language only because they faced professional needs; life problems; had to do business or settled in Bulgaria. Others went to study abroad and decide to learn Bulgarian. On the contrary, many Bulgarian students had certain impression and understanding of China when they were children and their emotional motivation to learn Chinese is leading.

From the perspective of educational psychology, one of the biggest factors affecting the learning process are the student's emotions (Yan, 2009: 191-192).

Therefore, Bulgarian language teachers should include more information about the current situation in Bulgaria, traditions and culture of the country. This will not only improve the atmosphere in the classroom, but will also increase the interest of students in the country and will allow more Chinese students to gain a comprehensive understanding of Bulgaria.

Both groups are interested in culture-related courses

On the question: “What is your favorite subject and what is taught in it?” the responses in the two groups answered as follows:

Table 3. Survey of Respondents’ Favorite Courses

Results of the Chinese students			Results of the Bulgarian students		
Rank (from high to low)	Number of answers	Type of course	Rank (from high to low)	Number of answers	Type of course
№ 1	4	Translation	№ 1	8	Practical Chinese
№ 1	4	Speaking	№ 2	5	Ancient Chinese
№ 2	3	Culture and traditions	№ 2	5	History
№ 2	3	Listening	№ 3	3	Literature
№ 2	3	History	№ 3	3	Translation
№ 2	3	Bulgarian literature	№ 4	2	Chinese characters
№ 2	3	Don’t have	№ 4	2	International relations
№ 2	3	Grammar	№ 5	1	Chinese Dialectology
№ 3	1	Comprehensive study of Bulgaria	—		
№ 3	1	Simultaneous interpreting			

Through the survey of the interest in subjects, we found that the most favorite courses of Chinese students learning Bulgarian are “Translation” and “Speaking”. The next favorite classes are “History”, “Bulgarian Literature”, “Culture and traditions”, “Listening” and “Grammar”. The students also pointed out “Comprehensive study of Bulgaria” and “Simultaneous interpreting”. The courses that Bulgarian stu-

dents studying Chinese like the most is “Practical Chinese” (which mainly includes listening, speaking, and exercises); the second place is for “Ancient Chinese” and “History” (history of Chinese literature, ancient history and culture, etc.); the third favorite are “Literature” and “Translation courses”; the fourth are “Chinese characters” and “International relations”.

These results reveals that both groups are interested in the ancient and modern culture of the other country. It is a culturally oriented approach to teaching that captures students’ interest and deepens their understanding. While the motivations of many students tend to be pragmatic and related to potential opportunities for career realization, at the same time they are more interested in ethno-psychological, historical, and cultural topics in the process of education.

Similarities and differences in aspiration to learn

The answers to the question “What was the most enjoyable thing for you to learn?” could be classified as follows:

Table 4. Summary of survey results on the most interesting and enjoyable part of the learning process

Results of the Chinese students			Results of the Bulgarian students		
Rank (from high to low)	Number of answers	Type	Rank (from high to low)	Number of answers	Type
№ 1	14	Practice speaking Bulgarian	№ 1	16	Books and characters
№ 2	5	Improving Bulgarian by myself	№ 2	5	Studying Chinese grammar
№ 3	4	Understanding Bulgarian culture	№ 2	5	Learn Chinese Pinyin
№ 4	2	Reading in Bulgarian	№ 3	4	Practice speaking
№ 5	1	Studying Bulgarian history	№ 4	3	Understanding Chinese culture
—			№ 5	2	Read aloud in Chinese
			№ 6	1	Learn to sing Chinese songs
			№ 6	1	Learn Chinese history

The survey of learning preferences shows that the vast majority of Bulgarian students like to write Chinese characters, followed by learning Chinese grammar and Pinyin; speaking; understanding Chinese culture; reading; learning to sing Chinese songs and studying history. Chinese students consider as most interesting to practice speaking and to improve their language skills through informal teaching. For example, some respondents said they like to study abroad, while others like to further improve their language skills through independent study after class. Some respondents expressed their willingness to further learn Bulgarian by reading books and watching Bulgarian films and television. Also it was pointed out that they would like to experience Bulgarian culture and life.

Our survey shows that Bulgarian students like writing Chinese characters, while Chinese students are more willing to speak Bulgarian. The two systems of Chinese: pinyin and characters determine that Chinese characters cannot be spelled directly. Bulgarian students need to memorize pinyin, Chinese characters and tones at the same time when learning. This puts forward higher-level requirements for Bulgarian students. Secondly, the “square characters” with the unique traditional charm of Chinese characteristics and the Cyrillic characters are also very different at every level. Beautifully written Chinese characters can often be extended to higher spiritual levels such as self-awareness and personal cultivation, so called “characters looking like people”, “seeing characters like faces”, etc. This also shows that in addition to learning the knowledge of Chinese language ontology, Bulgarian students began to pay more attention to personal internal training under the influence of Chinese culture. Due to the specifics of Chinese, the phonetic and the writing system, if students like to write Chinese characters, they can avoid the situation of being fluent in Chinese but not able to write. Teachers could also hold Chinese character writing competitions and hold calligraphy exhibitions according to the preferences of Bulgarian students.

Compared with Bulgarian students who like writing, Chinese respondents are more interested in speaking Bulgarian. At the beginning of the paper, we have shown the high level of instrumental learning motivation of them. They expect to be able to improve their language level faster and to communicate smoothly, which also reflects the pragmatism and the learning abilities of the Chinese students. Furthermore, the Bulgarian Cyrillic script and the Latin alphabet show a certain similarity in writing, so the writing of Bulgarian usually doesn't cause great difficulties to Chinese students who already know another foreign language. At the same time, the survey results also show that they often prefer to enjoy independent learning in their free time, such as reading extracurricular books, improving their Bulgarian language skills by meeting with Bulgarian friends and traveling, so as to integrate into the local culture and life more quickly, to research information about Bulgaria, etc.

Opportunities for practicing the foreign language

The answers of the question “How often do you have the opportunity to practice spoken Bulgarian/Chinese and where?” are as follows:

Table 5. Summary of survey results on the frequency of speaking practice

Results of the Chinese students			Results of the Bulgarian students		
Rank	Number of answers	Type	Rank	Number of answers	Type
№ 1	13	Rare or no opportunities	№ 1	14	At the university
№ 2	11	At the university	№ 2	10	Have no opportunities
№ 3	5	In daily life	№ 3	6	In daily life
№ 4	3	In Bulgaria	№ 4	4	Practice everyday
№ 5	2	At work	№ 5	1	Practice often

The frequency of practicing spoken language also shows something in common between the both groups: most students in China and Bulgaria do not have sufficient opportunities to communicate using the foreign language. The survey shows that the majority of Bulgarian students only practice speaking at the university. The second common answer is that they do not have the opportunity to practice speaking. Especially during the epidemic, there are very few opportunities for such activities. The same number of respondents indicated that there are certain opportunities to practice speaking in daily life (this involves friends, imitating the lines and tone of Chinese film and TV shows, through online social platforms, etc.), but it is still insufficient. In the third place, 4 people said that they have the opportunity to practice every day (this is mainly because some students are currently studying in China and the friends they get along with are Chinese, etc.).

The situation with Chinese students is similar. Outside of university, they have too few opportunities to practice speaking. Only 5 respondents noted that they use the foreign language in their daily lives (cafes, boyfriends/girlfriends and social groups, online platforms, etc.); 3 respondents noted that they had the opportunity to practice speaking in Bulgaria, but not in China; 2 people said they have such opportunities at work.

The lack of communication with native speakers of the two languages, and the consequent expressing and understanding problems, is one of the main factors hindering both groups of learning. A possible solution to this problem is to create an online platform as a shared space for students from both sides and to hold regular meetings, such as “Chinese Corner”, which is popular in Chinese universities where foreign students study. This would give students the opportunity to meet and

interact with colleagues from other countries at a defined place and time. Of course, organizing such events in universities in Bulgaria and China helps to achieve this purpose. But since both countries have relatively small numbers of students studying these two languages and are currently affected by the pandemic, it may be more successful to create an online platform that could help bring together more interested people.

Conclusions

According to the surveys, questionnaires and personal observations of the two researchers, the following conclusions can be drawn:

1. In the early stages of education, whether it is a Chinese student learning Bulgarian or a Bulgarian student learning Chinese, it is most difficult to communicate in the target language. In the process of learning, although these difficulties have been slightly reduced, the insufficient number of spoken courses and the lack of real opportunities to use the language in daily live determine the persistence of this trend.

2. The specifics of the pronunciation of the two languages has brought great difficulties to learners. In Chinese, the biggest problem for students is the remembering and articulation of tones, while in Bulgarian, there are voiced and unvoiced consonants, as well as homonyms.

3. The opportunities for verbal communication of the two groups of surveyed students are very limited. This predetermines some of their problems in mastering speaking and understanding.

4. When Chinese students choose their majors, most of them are pragmatic, while Bulgarian students tend to learn Chinese by personal interest. However, with no regard of the different motivations, the share of courses that arouse their interest most are the cultural-related courses. We can also observe a very big change in the level of motivation of the both groups during the course of education.

5. In the learning process, the enthusiasm of students has improved significantly. This benefits from the teachers' professional skills, the applicability of the curriculum and the students' personal interests.

Bibliography

- Crookes, G. and Schmidt, R.W. (1991), "Motivation: Reopening the research agenda". *Language learning*, Vol. 41, Issue 4, pp. 469–512.
- Gardner, R. and Lambert, W. (1959) "Motivational variables in second-language acquisition". *Canadian Journal of Psychology*, Vol. 13 No. 4, pp. 266–272.
- Liu, Q. (2013) 刘巧香 《论第二语言学习的态度与动机》 "On the Attitude and Motivation of Second Language Learning". *Journal of Changchun Education Institute* 长春教育学院学报, Vol. 6, pp. 26-28.

- Chai, S. (2020) 柴思茹《保加利亚学习者汉语陈述句中的声调习得偏误研究》“Analysis about Errors in Tone Acquisition of Chinese Declarative Sentence among Bulgarian”, Jiangsu 江苏
- He, W. (2015) 何伟《现代汉语时态之系统功能视角研究》“Chinese Tenses: a Systemic Functional Approach”. *Journal of University of Science and Technology Beijing* 北京科技大学学报, Vol. 4, pp. 15-9.
- Liu, X. (2000) 刘珣《对外汉语教学引论》“Introduction to Teaching Chinese as a Foreign Language”, Beijing 北京.
- Qin, X. (2003) 秦晓晴《第二语言学习动机研究及其存在的问题》“Research on motivation in second language learning and its problems”. *Foreign Language Education* 外语教育 Vol. 3.
- He, W. and Fu, L. (2015) 何伟 付丽《现代汉语语体的功能视角研究》“A study of the functional perspective of modern Chinese stylistics”. *Journal of University of Science and Technology Beijing* 北京科技大学学报, Vol. 3, pp. 10-19.
- Long, Y. (2009) 龙燕《外语学习的情感因素与情感教学的导入》“The Emotional Factors of Foreign Language Learning and the Introduction of Emotional Teaching”. *Times Education (Education and Teaching Edition)* 时代教育 (教育教学版), pp. 191-192.
- Lv, B. (2007) 吕必松《汉语和汉语作为第二语言教学》“Teaching Chinese and Chinese as a Second Language”. Beijing 北京.

Kaiyue Zhang, PhD Student

zhangkaiyue2018@gmail.com

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Hristina Teodosieva, PhD

teodosieva_s@abv.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Кайюе Джан, докторант

zhangkaiyue2018@gmail.com

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504

България

Ас. Христина Теодосиева

teodosieva_s@abv.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504

България

РЕЦЕНЗИИ

REVIEWS

За чуждоезиковото обучение през призмата на променящия се глобален свят

About Foreign Language Teaching and Learning Through the Prism of the Changing Global World

Мадлен Данова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Madeleine Danova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Маркова, Магдалена & Цветков, Пламен (съст.). *Език и професионална комуникация 4. Учене, преподаване и оценяване на чужди езици за общи и професионални цели*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2022, 160 с. ISBN 978-954-07-5406-2

Сборникът *Език и професионална комуникация 4. Учене, преподаване и оценяване на чужди езици за общи и професионални цели* (София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2022, 160 с. ISBN 978-954-07-5406-2) представя доклади от научната конференция на тема „Изследвания и практики на учене, преподаване и оценяване на чужди езици за общи и професионални цели“ в рамките на проект на фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ № 80-10-134/26.03.2021 г., проведена на 18 юни 2021 г. в онлайн среда на *Майкрософт Тиймс*.

Конференцията беше открита от проф. д-р Мария Стойчева, функционален ректор на Софийския университет. Радостен факт е, че в кратки срокове излезе от печат и сборникът, даващ възможност на по-широка публика да се докосне до актуалната проблематика и изнесените резултати от изследванията на референтите с оглед на динамично развиващата се среда на учене, преподаване и оценяване на чужди езици, на която станахме свидетели през изминалите две години. Той е четвъртият в поредицата сборници на тази тема,

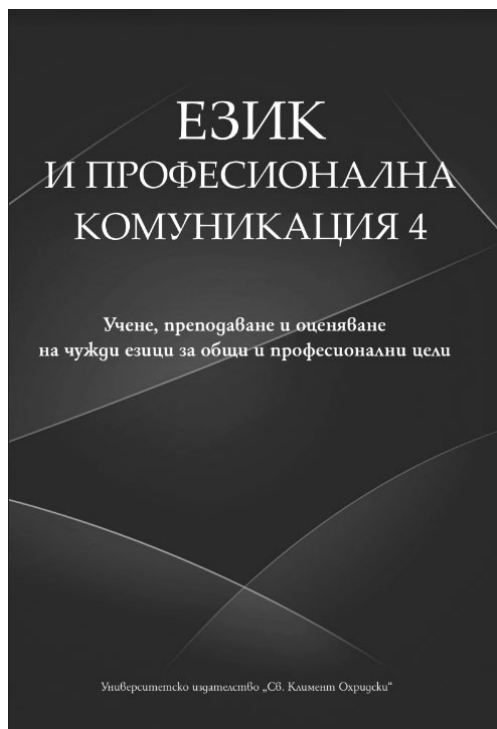
което свидетелства за нестихващия интерес към проблемите на изучаването и усвояването на езика на професионалната комуникация и социолингвистичните и приложнолингвистичните аспекти на този процес.

Изданието съдържа 13 статии, които съставителите тематично обособяват в два раздела: *I. Дидактически аспекти в изследванията на чуждите езици за общи и специфични цели* и *II. Социолингвистични и културологични аспекти в изследванията на общите езици за общи специфични цели*. Трябва да се отбележи, че този дихотомен модел на книжното тяло не може да бъде абсолютизиран, защото е безспорно, че тези два раздела, обособени като отделни части на сборника – дидактика и социолингвистика, – са в постоянна взаимовръзка и взаимообусловеност.

Изследванията в първия раздел съчетават различни дидактически подходи, релевантни за целите на специфичното чуждоезиково обучение с неоспорими приносни елементи и в по-широкия спектър на разглежданата проблематика, а именно оценяване, формиране на навици чрез симулация, интеракция и игровизация в часовете по чужд език, и иновативни подходи, чието приложение бе катализирано от наложеното онлайн обучение през изминалите две години вследствие на пандемичната обстановка в световен мащаб.

Втората част на сборника е огледало на динамиката на езиковата реалност и променящите се нагласи, мотивирани от причинно-следствената връзка при комуникацията и непосредствения досег с близки и далечни култури. Резултатите от направените изследвания свидетелстват за стремежа на преподавателите да подготвят учащите се за адекватна комуникация в межкултурна среда.

Несъмнено сборникът свидетелства за сериозния теоретико-приложен принос на авторите в областта на чуждоезиковото обучение за общи и професионални цели, резултатите от изследванията обогатяват лингводидактическият научен дискурс в България, а статиите ще представляват инте-

рес за широк кръг преподаватели по чужд език, преводачи, езиковеди и специалисти в различните области на знанието.

Проф. д-р Мадлен Данова
m.danova@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504
България

Prof. Madeleine Danova, PhD
m.danova@uni-sofia.bg
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria

Чуждоезикова прозодия. Английски с български акцент

Prosody in L2. Bulgarian-Accented English

Бистра Андреева

Университет на Саарланд (Германия)

Bistra Andreeva

Universität des Saarlandes (Deutschland)

Dimitrova, Snezhina. *Prosody in L2. Bulgarian-accented English*, Sofia: Polis, 2022, pp. 174, ISBN 978-954-796-096-1.

Изследването на прозодичните характеристики на речта (словно ударение, интонация, темпо, паузи и сегментиране на речевия поток) е не само значима област на фонетиката и фонологията, но има отношение и към осветляването на редица въпроси от други дялове на езикознанието. Освен актуалността на научната проблематика в рамките на лингвистиката прозодията попада във фокуса на вниманието на редица други научни сфери и представлява свързващо звено и област на междудисциплинарни разработки. През последните десетилетия се наблюдава повишен интерес към прозодията в сферата на чуждоезиковото обучение, като актуалността и значимостта ѝ са заявявани многократно.

Предложеният за рецензия труд „Prosody in L2. Bulgarian-accented English“ е написан в съзвучие с потребностите, които изпитва изследваната ниша в България, като предлага на българския читател един задълбочен поглед върху ролята на прозодията в чуждоезиковото (L2) обучение и по-специално върху прозодичния профил на реализациите на английски език от български говорители. Трудът на Снежина Димитрова е научно изследване, систематизиращо както основните теоретични разработки в областта на интонацията и прозодията, така и резултатите от емпиричните изследвания на авторката. Монографията ще даде възможност на учените от различни теоретични направления за провеждане на систематични междуезикови сравнения, а на учителите и изследователите, работещи в областта на приложната лингвистика, ще предоста-

ви полезен инструмент за извършване на контрастивни анализи на български и други езици с оглед улесняване на усвояването на прозодията на чуждия език.

В първата глава от монографичния труд, която е уводна, Снежина Димитрова дефинира понятието „прозодия“ и формулира някои ключови характеристики на речта, които описанието и научното изследване на прозодията би трябвало да включва, а именно интензитета като компонент на ударението, времетраенето като компонент на ритъма и темпото (често включващо и разпределението на паузите) и височината на основния тон като компонент на интонацията.

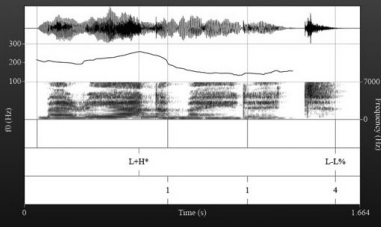
Във втора глава се проследяват ролята и мястото на прозодията в теориите и изследванията за усвояване на чуждоезиковата реч. Специално място е отделено на теорията на Инеке Менен за изучаване на интонацията в чуждия език (L2 Intonation Learning Theory – LILt, 2015). Тази теория се опира на популярния автосегментно-метричен модел за описание на интонация, като прави важно разграничаване между фонологичното представяне и фонетичната реализация. Обобщени са и резултатите от някои нови изследвания на чуждоезиковата прозодия, вдъхновени от теорията на Менен.

В трета глава авторката на представения монографичен труд ни запознава детайлно с някои от най-популярните модели за описание на английската интонация – Британската школа за интонационен анализ, Бирмингамския дискурсивен модел, „тоналните нива“ на американските структуралисти, теорията за интонационните акценти на Болинджър и автосегментно-метричния модел на интонационната фонология. Подробно е представена и системата за етикетиране на интонационни акценти и индекси в английски език *ToBI (Tones and Break Indices)*. Това е най-известното приложение на изследванията, проведени в рамките на автосегментно-метричния модел, и представлява колекция от правила, първоначално предназначени за транскрибиране и аотиране на речеви корпуси на американски английски, които впоследствие поставят основата за разработване на подобни системи за редица езици и се утвърждават като обща рамка за прозодичен анализ и интонационно аотиране.

Системата *ToBI* е разгледана допълнително в четвърта глава, в която се използва като обща методологическа рамка за описание на интонацията на американски английски, *RP* и съвременен стандартен български.

Snezhina Dimitrova

Prosody in L2. Bulgarian-accented English

0 1 1 4 1.064

0 100 200 300

0 1000 2000 3000

Time (s)

Frequency (Hz)

POLOS

В пета глава се представя сравнение на прозодичните характеристики на английски и български език в рамките на автосегментно-метричната фонология с помощта на инструмента за аотиране *ToBI*. Снежина Димитрова умело прилага методологията, очертана от Менен (2015), и прави прогнози за потенциалните трудности на българите при усвояването на прозодията на английски език.

Накрая, в шеста глава, се представят резултатите от някои нови експериментални изследвания на авторката върху прозодията на българския език като роден и английския език с български акцент. В първата част на главата се прави преглед на съответните експериментални резултати, отнасящи се до ударението, ритъма и акцентуването, а във втората част са представени по-подробно най-новите изследвания върху интонацията на английски с български акцент.

В седма глава се обобщават резултатите от контрастивните анализи и експерименталните изследвания и се очертават някои насоки за бъдещи разработки и за преподаването на прозодията на английски език на българи.

Трудът е написан с отлично разбиране за спецификата на изследваната тематика и предоставя ценни знания за прозодията на речта и методиките за нейното описание и изследване. Структурата и подредбата на текста отговарят на най-високите стандарти за академична монография както в България, така и извън нея. Резултатите от сравнението на прозодичната организация на английската и българската реч и прогнозите по отношение на потенциалните трудности за българи, изучаващи английски език, са важен принос за осмислянето на феномена „чуждоезикова прозодия“ и са особено ценни както за англицисти, така и за езиковеди, работещи в сферата на контрастивната и приложната лингвистика.

Убедена съм, че тази книга ще бъде ключово четиво за студенти, преподаватели и изследователи в гореспоменатите области на научно познание.

Проф. д-р Бистра Андреева

andreeva@lst.uni-saarland.de

Университет на Саарланд

Катедра по езикознание и езикови технологии

Кампус SB, C7.2 / 5.02

66123 Саарбрюкен

Германия

Prof. Bistra Andreeva, PhD

andreeva@lst.uni-saarland.de

Universität des Saarlandes

Sprachwissenschaft und Sprachtechnologie

Campus SB, C7.2 / 5.02

66123 Saarbrücken Bulgaria

ХРОНИКА

EVENTS

Международна рецепция на литературното творчество на Жозе Сарамаго

International reception of José Saramago's literary work

Весела Чергова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Vesela Chergova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

На 27 и 28 май 2022 г. Софийският университет „Св. Климент Охридски“ бе домакин на Международната научна конференция „Международна рецепция на литературното творчество на Жозе Сарамаго“, която се организира и проведе от Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания и Научноизследователската катедра „Жозе Сарамаго“ във Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Бих изтъкнала, че това е втората от цикъла „Пътуващи конференции“ в чест на стогодишнината от рождението на португалския писател Жозе Сарамаго, носител на Нобелова награда за литература за 1998 г., под надслов „Пиша, за да разбера“ (Барселона–София–Виго–Рим 2022). Замислени са съвместно от научноизследователската мрежа от европейски катедри на името на изтъкнатия португалски писател, така че от Атлантическия океан до Средиземно и Черно море да се проведе дебат, особено актуален и насъщен днес, за художествените, социалнополитическите, философските и общочовешките измерения в творческото наследство, което ни е завещал създателят на романа „Слепота“ и на цялата съкровищница от поезия, проза, драматургия и есеистика с посланието, че човешките същества не бива да се задоволяват с ролята на наблюдатели, защото са отговорни за света и са длъжни да участват активно в събитията. Конференциите се провеждат последователно в Автономния университет на Барселона (януари), в Софийския университет „Св. Климент Охридски“

(май), в Университета на Виго (октомври) и в Университета в Рим „Рома Тре“ (декември). Представяват неразделна част от множеството най-разнообразни културни и научни събития, изложби, филмови прожекции, концерти, писателски срещи, литературни четения и сказки, посветени на юбилея на Нобеловия лауреат за литература на Португалия, които се провеждат из целия свят през 2022 г.

На 27 май 2022 г., в 10,30 ч., в Аулата на Софийския университет проф. д-р Яна Андреева, ръководител на Катедрата по португалистика и лузофонски изследвания и директор на Научноизследователската катедра „Жозе Сарاماго“ във Факултета по класически и нови филологии, представи съдържанието и целите на цикъла от конференции, в който се включва софийското му издание, посветено на международната рецепция на литературното творчество на писателя. Конференцията бе открита от ректора на Софийския университет проф. д-р Анастас Герджиков, който изтъкна важната ролята на португалския език и култура сред 80-те чуждестранни езици и култури, преподавани във филологическите специалности на най-старото висше учебно заведение в България, подчерта, че в рецепцията на това творчество по света се вижда пътят към общуването между различните народи и култури, и пожела успешна работа на участниците. Приветствие поднесе проф. д-р Мадлен Данова, декан на ФКНФ, която поздрави участниците и организаторите, подчертавайки радостта си, че това значимо събитие е дело на най-младата катедра във факултета. Приветствия изказаха и другите почетни гости, сред които н.пр. Ана Мария Рибейро да Силва, посланик на Република Португалия в София, н.пр. посланик Жоао Рибейро де Алмейда, президент на „Камоиш – Институт за сътрудничеството и езика“ чрез видеопослание, проф. д-р Карлош Рейш, комисар на честванията по повод стогодишнината от рождението на Жозе Сарاماго. Откриването се осъществи пред публика от преводачи на неговите произведения, преподаватели и студенти от специалност „Португалска филология“, участници в конференцията и гости на събитието.

Научната дейност на конференцията бе открита същия ден с пленарна лекция на проф. д-р Карлош Рейш, който освен комисар на честванията е преди всичко виден португалски литературовед, специалист по наратология, литературна теория и анализ, изследовател на творчеството на Еса де Кейрош, Жозе Сарاماго и други португалски писатели, дългогодишен преподавател във Филологическия факултет на Университета в Коимбра, заемал длъжностите директор на Националната библиотека на Португалия и ректор на Лисабонския университет „Аберта“ (единствения държавен университет за дистанционното обучение в Португалия), доктор хонорис кауза на Католическия университет в Рио Гранде до Сул, Бразилия. Пленарният доклад на проф. Рейш „Интернационализацията на творчеството на Жозе Сарاماго: разпространение, завет и бъдеще“ (*A internacionalização da obra de José Saramago*).

Disseminação, legado e posteridade) изтъкна ролята на Нобеловата награда за още по-голямата видимост в международен план на ценното творчество на писателя, като припомни думите му, че писателят е преводач на мислите и чувствата си, с които създава националната литература, а преводачите са създатели на интернационалната литература, всъщност самият писател се е занимавал активно с преводи от френски език, преди да пристъпи към собственото си творчество. Проф. Рейш представи изложбите, посветени на годишнината от рождението на Нобеловия лауреат, разкриващи показателни за творчеството му елементи от архива, записки по изграждането на фабулата и персонажите в романите му, сведения за усърдната библиотечна работа по изследване на историческите факти и събития, въз основа на които построява своите истории. Отбелязва, че някои зашеметяващо талантиливи творци, като Фернандо Песоа, в португалската поезия действат като евкалипт на почвата – изсмукват живителните сокове на вдъхновението, поразяват с размаха си и оставят за известен период своеобразна творческа пустиня около себе си – никой не се осмелява да пише поезия, защото има ненадминат образец. В полето на прозата обаче Жозе Сарамаго не е оставил след себе си художествена пустош въпреки величието и силата на думите си, а е дал стимул на разнолика и даровита вълна от млади ваятели на словото и историите, много от които стават носители на литературната награда на негово име и през тази юбилейна година разнасят завета му по света. Пленарната лекция бе последвана от обсъждане на въздействието на Нобеловото отличие върху творчеството на писателите и в частност на Сарамаго, на последствията от институционализирането на творците върху творчеството и върху гражданските им позиции.

Секционните заседания, проведени на 27 и 28 май, съответно в Заседателна зала 1 и в Конферентната зала, имаха хибриден формат и съчетаваха присъствени доклади и дистанционни участия, проведени в *zoom* с безценното техническо съдействие на д-р Симеон Хинковски. Бяха изнесени осемнадесет доклада от участници от дванайсет страни: Португалия, Бразилия, Аржентина, Испания, Италия, Великобритания, Мароко, Унгария, Румъния, Хърватска, Чехия и България.

Бих открила три тематични насоки, изтъкващи различни аспекти на рецепцията на художественото творчество на Жозе Сарамаго по света: 1) Рецепция и роля на трансиберийските, културологичните, социалнополитическите и общочовешките измерения и идеи в творчеството и фигурата на писателя с отражение в преводаческата работа и общественно-политическите нагласи, 2) Рецепция и контекстуализация на чуждоезиковите преводи на произведенията му, издателски политики и научни изследвания на творчеството му, 3) Рецепцията като отражение и обобщение на повествователните похвати и изграждането на персонажите в диалог и съпоставка с други творби, писатели или изкуства.

В първата група доклади следва да се изтъкнат приносите на проф. Бурхард Балтруш (Burghard Baltrush, Universidade de Vigo, *José Saramago e a tradução cultural transiberista*), проф. Ференц Пал (Ferenc Pal, Universidade ELTE de Budapeste, *Notas de um tradutor de Saramago: teoria, prática e experiências*), проф. Марк Сабин (Mark Sabine, Universidade de Nottingham, *José Saramago: "autor ativista" na época da celebridade literária mundial*), д-р Балинт Урбан (Bálint Urbán, Universidade ELTE de Budapeste, *De Portugal ao mundo – a transformação dum autor português num escritor da literatura mundial. O caso de José Saramago na Hungria*), д-р Илияна Чалъкова (Iliyana Chalakova, Universidade de Sófia Sveti Kliment Ohridski, *Memória e cultura na estreia búlgara de José Saramago*), д-р Нада ел Ахиб (Nada el Ahib, Universidade Mohammed V – Rabat, *Interpretação do leitor árabe da tradução da obra Ensaio sobre a Cegueira de José Saramago*) и Жулиана Фонтес и Луан Пас (Juliana Fontes e Luan Paz, Universidade Estadual da Paraíba, *José Saramago e suas obras pelo mundo: elementos presentes na tradução de Giovanni Pontiero*).

Към втората група бих причислила изследванията, които ни показват къде в света се намира България по изчерпателност на преведените Сарамагови произведения, даващи възможност на българската публика да се докосне до тях и стимулиращи научните и популярните публикации. Доклади, свързани с този аспект, изнесоха проф. д-р Яна Андреева (Yana Andreeva, Universidade de Sófia Sveti Kliment Ohridski, *A recepção da obra de José Saramago na Bulgária – tradução e estudo*), доц. д-р Адриана Чиампа и Симинова Попа (Adriana Ciama, Universidade de Bucarest, & Simina Popa, *A cara romena de José Saramago*), доц. д-р Педро Оливейра Нето (Pedro Fernandes de Oliveira Neto, Universidade Federal do Rio Grande do Norte, *A recepção de José Saramago no Brasil, algum contributo*), доц. д-р Анна Иле Хорват (Anna Ille Horvath, Universidade de Zagreb, *A recepção da obra saramaguiana e da literatura portuguesa na Croácia*), доц. д-р Каролина Валова (Karolina Válava, Universidade Carolina de Praga, *A recepção da obra saramaguiana na República Checa*).

В третата група доклади фокусът бе насочен към типологизация и описание на Сарамаговите персонажи (проф. Miguel Alberto Koleff, Universidade Nacional de Córdoba, *Diccionario de Personajes Saramaguianos*), към изследване на иронията в повествователния дискурс (доц. д-р Aldinida Medeiros, Universidade Estadual da Paraíba, *O refinamento da ironia na outra história do cerco de Lisboa: a metaficção historiográfica de José Saramago*), към архитектурата на текстовото време в непреведения още на български език роман за обсадата на Лисабон (доц. д-р Vesela Chergova, Universidade de Sófia, *A construção do tempo textual no romance História do cerco de Lisboa*), към съпоставка на художественото претворяване на историята у Жозе Сарамаго и друг велик писател – Жоао Гимарайс Роза (Matheus Vieira, Universidade de Nápoles Federico II, *De Lisboa ao Sertão: nos limiares do entrecruzamento da história e da ficção*

em História do cerco de Lisboa e Grande Sertão: Veredas), към разговора между Еса де Кейрош и Жозе Сарамаго за Исус Христос (Antonio Nery, Universidade Federal do Paraná, *Diálogo entre Eça e Saramago sobre Jesus*) и към изобразителните техники в поезията на Нобеловия лауреат (Fernângela Diniz da Silva, Universidade do Ceará, *O diálogo entre artes na poesia saramaguiana*).

На 28 май 2022 г. се състоя и кръгла маса под надслов „Говорят преводачите на Сарамаго“, модерирана от доц. д-р Весела Чергова, с участието на Ференц Пал (преводач на Жозе Сарамаго на унгарски език), Симиана Попа (един от провадчите на писателя на румънски език), Йорданка Велинова ду Насименто (преводач на романа *Всички имена* на български език) и Илияна Чалъкова (преводач на романите *Проглеждане* и *Двойникът* на български език). Разговорът засегна личната среща на всеки преводач със стила и изразността на Нобеловия лауреат, миговете на щастие в преводаческия труд, нуждата от споделяне на собствения прочит и осмисляне на текстовете му, страхопочитанието пред авторитета му, спомена за осъществените срещи и разговори с него или тъгата по пропуснатите възможности за познанство, като не подмина и издателските политики в условията на пазарна икономика, непреведените все още творби, отправяйки послание към младите португалсти в залата да съхранят и развият създадените межкултурни връзки.

Доц. д-р Весела Чергова

v.chergova@uni-sofia.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504

България

Assoc. Prof. Vesela Chergova, PhD

v.chergova@uni-sofia.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria

Китайският език – познат и непознат
Честване на Световния ден на китайския език
в Софийския университет „Св. Климент Охридски“

The Chinese Language – Known and Unknown
Celebration of the Global Chinese Language Day
at Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Антония Цанкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Antonia Tsankova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Денят на китайския език в ООН е обявен през 2010 г. от Отдела за обществена информация на ООН, както се посочва, „за отбелязване на многоезичието и културното разнообразие, както и за съдействие за равноправното използване на всички шест официални езика на организацията“. Международният ден на китайския език беше отбелязан тържествено в СУ „Св. Климент Охридски“ на 14 април 2022 г. със серия от академични и културни прояви, организирани от катедра „Китаистика“ към Факултета по класически и нови филологии със съдействието на посолството на Китайската народна република в България. Програмата на събитията беше насочена както към академичната общност в областта на китаистиката, изтокознанието и филологията, така и към бъдещите български китаисти – учениците от гимназии с преподаване на китайски език и култура. Разбира се, събитията бяха отворени и за широката общественост – за всички, които се интересуват от китайския език и желаят да научат повече за китайската духовност и култура.

За официалното отбелязване на Деня на китайския език в Софийския университет бяха представени уъркшоп по китайска калиграфия, открита лекция на тема „Китайският език – познат и непознат“ и официално тържество

с връчване на стипендиите на китайския посланик в България за студенти от СУ „Св. Климент Охридски“ от специалности с преподаване на китайски език.

Уъркшоп по китайска калиграфия с водещ Силви Велев, специалист по живопис и калиграфия и инструктор по китайското бойно изкуство Тайдзицюен, беше представен пред Аулата на Софийския университет. В събитието участваха студенти, ученици и преподаватели, които имаха възможността да се запознаят с основните принципи, техники и похвати при практикуването на това китайско изкуство, а също така и сами да създадат свои калиграфски надписи с четка, туш и хартия.

След вдъхновяващия практически урок по китайска калиграфия в Аулата на Софийския университет беше представена открита интерактивна лекция на тема „Китайският език – познат и непознат“ с лектор доц. д-р Антония Цанкова, ръководител на катедра „Китаистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“. В лекцията бяха представени по достъпен и интерактивен начин (включително и с участие на присъстващите на събитието студенти и ученици) основни характеристики на китайския език – типологични особености, характеристики на фонетичната, лексикалната, графичната и граматичната система на езика и основни процеси в неговата еволюция. Акцент в представянето беше поставен върху историята на китайската писменост, тъй като Денят на китайския език в ООН е посветен на Цан Дзие, който според легендите е създал китайската писменост преди около 5000 години. Представени бяха преданията за възникване на китайските йероглифи, бяха проследени формите и процесите на тяхното развитие чрез множество автентични снимки на древни писмени паметници и калиграфски стилове, които дават непосредствена представа за създаването и еволюцията на китайската писменост като знакова система, духовна традиция и обект на калиграфското изкуство.

Серията от празнични събития завърши с официално тържество по случай Деня на китайския език в ООН, което се проведе в Ботаническата градина на Софийския университет. Официални гости на събитието бяха проф. д-р Мария Стойчева, заместник-ректор на Софийския университет, Дун Сяодзюн, посланик на Китайската народна република в България, проф. д-р Милена Братоева, зам.-декан на Факултета по класически и нови филологии, д-р Мао Йенчън, началник на отдел „Образование“ в посолството на КНР в България, доц. д-р Антония Цанкова, ръководител на катедра „Китаистика“ в Софийския университет, Аксиния Колева, директор на институт „Конфуций“ в София от българска страна, проф. Лиу Сиумин, директор на институт „Конфуций“ от китайска страна, господин Хун Хай, директор на Китайския културен център в София. На тържеството присъстваха преподаватели и студенти от специалност „Китаистика“ и ЮИЮА в Софийския университет, както и учители и ръководители от училищата с преподаване на китайски език в София.

На официалното откриване на събитието проф. Мария Стойчева поздрави всички с празника на китайския език – един от шестте официални езика на ООН. По думите ѝ вече повече от 10 години този ден се отбелязва под егидата на ООН с цел да се отчете колкото може по-широко ролята на езиците, многоезичието и културното многообразие. Проф. Стойчева посочи, че китайският език е най-големият световен език и най-много жители на света го говорят като свой първи език. Това е може би един от най-старите езици – на над 5 хиляди години, посочи проф. Стойчева и изтъкна, че именно в китайския език виждаме такава тясна връзка между история и език. Тя посочи, че изучаването на китайски език е вглеждане в една изумителна приемственост на история, култура и ценности.

Посланикът на Китайската народна република в България Дун Сяодзюн поздрави всички присъстващи и подчерта, че се радва на задълбочаването на сътрудничеството в областта на образованието между двете държави. Той допълни, че Софийският университет е първият в България, който започва да предлага обучение по китайски език и има дълги традиции и висока репутация по отношение на обучението и образователните програми за чуждестранни студенти. Голям брой завършващи отлични студенти играят активна роля в обмена и сътрудничеството между Китай и България в различни области, посочи Дун Сяодзюн и подчерта, че те допринасят за насърчаване на развитието на приятелските отношения между двете държави.

По думите му, за да покаже подкрепата си към специалност „Китаистика“, през 2021 г. е учредена стипендия на посланика на КНР в България. Господин Дун Сяодзюн изказа благодарност на ректора на Софийския университет проф. Анастас Герджиков, на проф. Мария Стойчева, проф. Мадлен Данова, проф. Милена Братоева и на доц. Антония Цанкова за упоритата им работа за реализиране на проекта. Той изрази и уважението си към преподавателите от Софийския университет, които работят усърдно и са посветени на развитието на китайското езиково обучение. Посланикът поздрави студентите, отличени със стипендията за високи постижения в усвояването на китайския език и култура, и им пожела още по-големи бъдещи успехи.

Заместник-деканът на Факултета по класически и нови филологии проф. Милена Братоева поздрави всички с празника от името на деканското ръководство на факултета. „Китайският език, а чрез него китайската литература и култура винаги са били обект на огромен интерес в България, но през последните години се забелязва, че стават изключително привлекателни за младите хора у нас“, каза тя и приветства студентите, че са избрали да изучават език, на който е създадена хилядолетна културна традиция и в същото време език на една от най-развитите икономики в света. Тя отправи поздрав и за това, че катедра „Китаистика“ е една от най-успешно развиващите се катедри във Факултета по класически и нови филологии. Проф. Братоева благодари на

посолството и лично на посланика за непрекъснатата и огромна помощ за развитието на обучението по китайски език в Софийския университет.

Празникът продължи с връчване на грамотите на стипендиантите за 2022 г.: Ивета Иванова, Йована Митев, Диан Петков, Калина Гергинова, Николета Джингарова, Тияна Алексиева, Иво Стефанов от специалностите „Китаистика“ и ЮИЮА към Факултета по класически и нови филологии на СУ „Св. Климент Охридски“. Николета Джингарова, студентка трети курс на бакалавърската програма „Китаистика“, благодари от името на наградените стипендианти.

В музикалната програма на събитието бяха представени изпълнения на българска и китайска традиционна и съвременна музика, прозвучаха музикално изпълнение на Калина Гергинова, студентка втори курс на специалност „Китаистика“, и изпълнение на вокална група „Лингвакорд“ към Факултета по класически и нови филологии, която представи песни на пет различни езика, включително и на китайски език.

Така Денят на китайския език в СУ „Св. Климент Охридски“ се превърна в истински празник на духа и възможност за по-добро опознаване на китайския език, писменост и култура, за межкултурен диалог и честване на езиковото и културното многообразие на света.

Доц. д-р Антония Цанкова

a.tsankova@uni-sofia.bg

Център за източни езици и култури
бул. „Тодор Александров“ 79, София 1303
България

Assoc. prof. Antonia Tsankova, PhD

a.tsankova@uni-sofia.bg

Center for Eastern Languages and Cultures
79 Todor Alexandrov Blvd, Sofia 1303
Bulgaria

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1. В списание „Филология“ се приемат за рецензиране статии (студии, прегледи, доклади, казуси, глави от книги, дискусии, редакторски материали) в тематичните области: общо и приложно езиковедие, литературознание, превод, културология и методика на чуждоезиковото обучение със специален фокус върху интердисциплинарните и граничните изследвания, мултилингвизма и транскултурализма. Обемът на статиите е до 20 стандартни страници. Публикациите в списание „Филология“ са на английски, френски, немски, испански, италиански, португалски, руски или на български език (с резюме на български и на английски език и библиография на български и английски).

2. Текстовете на предлаганите статии се представят в редакционната колегия на <https://su.b-smart.tech/> или на адрес philologia@uni-sofia.bg.

3. Постъпилите ръкописи се преглеждат за съответствие с изискванията към авторите от член на редакционната колегия, определен от председателя на редакционния съвет. Ръкописи, които не отговарят на изискванията, се връщат за доработка на авторите. Останалите ръкописи се допускат за рецензиране. Членовете на редакционния съвет могат да публикуват статии в списанието при стриктно спазване на условията и стандартите на списанието.

4. Редакционната колегия определя за всяка от постъпилите статии по двама рецензенти. Рецензиите се изготвят в срокове, определени от редакционната колегия и в съответствие с изискванията към рецензентите.

5. Рецензирането на статиите се извършва в съответствие със стандартите за оценка на постъпващите ръкописи чрез системата на двойносляпа проверка (*double-blind peer review*). При оценката на рецензентите водеща роля имат критериите: обхват на изследването, новост на изследваните проблеми, оригиналност на приносите, съответствие между заглавието и съдържанието, логика на структурата и последователност на изложението, адекватност на методологията, обосновааност на резултатите, доказване на тезата, приложимост на резултатите, обосновааност на изводите и заключенията, коректност и актуалност на цитиранията, научност и яснота на стила на изложение.

6. Окончателното решение за публикуване се взема от редакционната колегия на основата на заключенията в рецензиите. Решението може да бъде за публикуване без промени, за публикуване след отразяване на направени препоръки в рецензиите, за отказ за публикуване. При решение за отразяване на препоръки авторите преработват ръкописите и представят в редакционната колегия доклад за тяхното отразяване в определен срок, въз основа на който редакционната колегия взема решение за публикуване или отказ за публикуване.

7. При противоречивост на заключенията в рецензиите редакционната колегия може да определи допълнителен рецензент (рецензенти).

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОФОРМЛЕНИЕТО И СТРУКТУРАТА НА СТАТИИТЕ

8. Предлаганите за рецензиране статии трябва да бъдат във формат на *Word* документ, както следва:

- Шрифт: *Times New Roman 12*
- Форматиране на страниците: *Page Setup – Top 2,5 см, Bottom 2,5 см, Left 2,5 см, Right 2,5 см*
- *Line Spacing: 1,5 lines; First Line 1,5 см; Paper Size A4*

9. Основните структурни елементи на статиите са, както следва:

- Начална страница
- Въведение
- Основно изложение
- Заключение
- Референции

10. Начална страница (страница)

Началната страница включва:

Заглавие на статията. Препоръчително е заглавието на статията да е кратко (5–10 думи) и да представя основната тема на изследването.

Имена на автора (авторите). Всички съавтори трябва да се добавят при подаването на ръкописа в *ScholarOne* и да бъдат подредени с коректна последователност; авторът (авторите) се представя с научна степен, академична длъжност, имейл адрес на кореспондиращия автор, име и адрес на академичната институция.

Резюме. Резюмето на публикациите, независимо на какъв език са написани, е на български и на английски език. То трябва да е кратко и ясно, като сбито съдържа следните елементи:

- Въведение („фон“ на изследването) (задължително)
- Цел и задачи на изследването (задължително)
- Приложена методология („постановка на изследването“) (задължително)
- Постигнати основни резултати (задължително)
- Изводи (заключения) (задължително);
- Ограничения на изследването и последици (ако има такива)
- Практически последици (ако има такива)
- Оригинален/стойност (задължително)

Максималната дължина на резюмето не трябва да надвишава 250 думи.

Ключови думи. Посочват се до 5 ключови думи на български и английски език.

Класификация на статиите. Авторите трябва да категоризират своите документи, което е част от процеса на представяне на работата им. По-долу можете да видите списъка с категории и да изберете тази, до която най-много се доближава вашият документ.

- **Научно изследване.** Тази категория покрива такива документи, които дават информация относно всякакви изследвания, направени от автора/ите. Това изследване може да е свързано с конструирането или тестването на модел или рамка, изследване на действия, тестване на данни, маркетингово изследване или обзор, емпирично, научно или клинично изследване.
- **Гледна точка.** Всеки документ, в който съдържанието зависи от авторското мнение или интерпретация. В тази категория се включват и журналистически статии.
- **Техническо изследване.** Описва и оценява технически продукти, процеси и услуги.
- **Концептуално изследване.** Тези документи не се базират на изследване, а създават хипотези. Те са по-скоро дедуктивни и покриват философски дискусии и сравнително изследване на нечия друга работа или мислене.
- **Казус.** Казусите описват фактически интервенции или опит в самата организация. Те могат да са субективни и не могат генерално да се опиричат като изследване. Описанието на съдебен или хипотетичен казус се използва като обучаващ метод, който също може да бъде причислен към тази категория.
- **Литературен очерк.** Очаквано е, че всички видове документи цитират някаква подобна литература, така че тази категория трябва да се използва само ако основната цел на документа е да аотира и/или критикува литературата в определена област. Може да бъде селективна библиография, която дава съвет относно информационните източници, или да бъде подробен в това, като целта на документа е да даде информация на основните сътрудници за направата на дадена тема и да изучи техните различни гледни точки.
- **Генерален преглед.** Категорията покрива тези документи, които предоставят основен преглед или историческо изследване на някаква концепция, техника или феномен. Документите са по-скоро описателни от рода на „как да“, отколкото дедуктивни.
- **Данни за автора (авторите).** Данните включват пълни имена, академична длъжност и научна степен, последна месторабота и по-преценка предишни такива, имейл адрес, адрес за кореспонденция (до 40 думи за автор).

11. Въведение

Въведението има за цел да убеди читателите, че публикуваната разработка съдържа новост и е приложима, като отговаря на следните въпроси:

- Какъв е проблемът?
- Има ли някакви съществуващи решения (посочва се степента на проучване на проблема към момента)?
- Кои са най-добрите решения според автора?

- Какво е основното ограничение на изследването?
- Какво се очаква да се постигне от автора с направеното изследване?

12. Основно изложение

Основното изложение се структурира в отделни раздели, разграничени със свои заглавия (заглавията трябва да бъдат кратки, с ясна индикация за разликите между тяхната йерархия. Предпочитаният формат за изписване на основните заглавия е те да бъдат получерни, а подзаглавията да бъдат изписани в курсив. Шрифт – *Times New Roman 12*, главни букви, ляво подравняване).

Основното изложение включва:

Цел и задачи на изследването. Те трябва да осигурят разбирането за фокуса на публикацията и да аргументират нейната структура. След тях е необходимо да се посочи:

- Каква е значимостта на материала?
- Защо е важен и оригинален?
- За кого е предназначена публикацията?

Допълнително могат да бъдат коментирани потенциалната полезност за практиката, значимостта за бъдещи изследвания, по-подробно ограниченията на изследването и др.

Основна теза и хипотеза (хипотези) на изследването. Представят се аргументите на автора за тяхната обоснованост.

Приложена методология и методика. Авторът трябва да посочи основните използвани от него методи под обособено за това заглавие. Той трябва да демонстрира, че методологията е стабилна и подходяща за постигане на целите. Очаква се да се съсредоточи върху главната тема, като посочи основните етапи на своите изследвания, използваните от него методи, влияния, които определят изборите от него подход, да приведе аргументи за това, защо е избрал специални примери, и др.

Постигнати основни резултати. Когато се представят резултатите, важно е авторът да се фокусира върху най-важното. Публикацията трябва да съдържа само основните факти и тези с по-широко значение, без да се дават много подробности за всяка възможна статистика. Ако разработката изобилства със статистически данни, е възможно те да преобладават пред изводите и като цяло публикацията да бъде възприемана предимно като изброяване на факти, а не като научно изследване. Основната теза на автора трябва да е ясно проследима и стабилно доказана.

При описанието на резултатите авторът трябва да потърси отговори на следните въпроси:

- Предоставяте ли интерпретация за всеки един от представените от вас резултати?
- Резултатите ви в съответствие ли са с това, което други изследователи са открили?
- Има ли някакви разлики? Защо?
- Има ли някакви ограничения?
- Дискусията логично ли води до вашето заключение?

Важно е при представяне на резултатите да не се правят изявления, които надхвърлят онова, което резултатите могат да потвърдят.

13. Заключение

Общото правило е, че заключението не трябва да съдържа единствено обобщение на изследването (то се съдържа в резюмето). В заключението се дава отговор на зададения в началото на публикацията въпрос и се посочват възможностите за по-нататъшни изследвания. Добре би било да се разкрие как представените резултати ще се приложат в практиката и да се посочат ограниченията в това отношение. Макар и да се посочва как това изследване може да се приложи и разшири в бъдещи изследвания, не е прието тук да се въвежда нов материал или да се изтъква очевидното. В заключението следва да се подчертае онова, което е различно в изследователските резултати, онова, което се откроява в разработката или е неочаквано.

14. Бележки

Бележките трябва да се използват при крайна необходимост и да бъдат идентифицирани в текста с последователни номера в квадратни скоби и изброени в края на статията.

15. Спонсориране на научното изследване

Източниците на финансиране на научното изследване в статията се представят в раздел „Признателност“. Описва се ролята им в целия работен процес – от постановката на научното изследване до постигането на крайните резултати.

16. Фигури

Всички фигури (схеми, диаграми, скици, уеб страници/снимки на екрани и фотографски снимки) трябва да бъдат предадени в електронна форма. Те трябва да са с високо качество, четливи и номерирани с арабски цифри.

- Фигурите да са правени по възможност в графични програми (*Corel Draw, Adobe Illustrator, Adobe PhotoShop*) или *Excel*. Да не са във формат *Picture*, за да може да се коригира текстът в тях, ако е необходимо! Да се номерират последователно според реда на цитиране в текста. Номерацията и заглавията на фигурите се поставят под тях. Да се избягват много надписи в самите фигури.
- Снимки и сканирани изображения да бъдат правени на отделни файлове, за предпочитане в *JPG* или *TIFF* формат, а не вмъкнати в текста. Снимките трябва да са с добро качество и подходящи за печат. Цветни илюстрации се приемат по изключение след специално договаряне и евентуално заплащане на допълнителните разходи!
- За изработване на формули да се използва *Word Equation*. Номерата на формулите да се изписват в малки скоби в лявата част на страницата!

17. Таблицы

Таблиците трябва да са направени в *Word Table* или *Excel*. Номерират се последователно според цитирането им в текста. Всяка таблица трябва да има заглавие. Номерацията и заглавията на таблиците се поставят над тях. За предпочи-

тане е тя да се събира на страницата, без да се обръща широката част на листа хоризонтално. Необходимите обяснения се дават под нея, като се означават със съответните символи/знаци.

18. Референции

Референции към други публикации трябва да бъдат изписани в стил *Harvard* и да бъдат внимателно проверени за пълнота, точност и съгласуваност.

Цитираните автори се представят по някой от следните начини:

- Фамилията на автора и година на публикация (напр. Adams, 2006)
- Цитиране на имена на фамилиите на двамата автори на публикацията и годината на публикуване (напр. Adams, Brown, 2006)
- При повече от трима автори се изписват само името на първия автор и годината на публикуване (напр. Adams et al., 2006)

Списъкът с референциите трябва да бъде посочен по азбучен ред в края на документа.

За книги	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на книгата, издател, място на издаване</p> <p>e.g. Harrow, R. (2005), <i>No Place to Hide</i>, Simon & Schuster, New York, NY.</p>
За глава на книга	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на главата в кавички, фамилия на редактора, инициали, заглавие на книгата, издател, място на публикация, страници</p> <p>e.g. Calabrese, F.A. (2005), “The early pathways: theory to practice – a continuum”, in Stankosky, M. (Ed.), <i>Creating the Discipline of Knowledge Management</i>, Elsevier, New York, NY, pp. 15–20.</p>
За списания	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, име на списанието, том, брой, страници</p> <p>e.g. Capizzi, M.T. and Ferguson, R. (2005), “Loyalty trends for the twenty-first century”, <i>Journal of Consumer Marketing</i>, Vol. 22 No. 2, pp. 72–80.</p>

<p>За публикувани сборници</p>	<p>Фамилия, инициали (година на публикация), заглавие на документа в кавички, във: фамилия, инициали, заглавие на публикуваната проява и място и дата, на които се е състояла, издател, място на публикация, номер на страниците</p> <p>e.g. Jakkilinki, R., Georgievski, M. and Sharda, N. (2007), “Connecting destinations with an ontology-based e-tourism planner”, in <i>Information and communication technologies in tourism 2007 proceedings of the international conference in Ljubljana, Slovenia, 2007</i>, Springer-Verlag, Vienna, pp. 12–32.</p>
<p>За непубликувани сборници</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на документа в кавички, документ, представен на името на конференцията, дата на конференцията, място на конференцията, налично на: URL, ако е свободно достъпно в интернет (дата на достъп)</p> <p>e.g. Aumueller, D. (2005), “Semantic authoring and retrieval within a wiki”, paper presented at the European Semantic Web Conference (ESWC), 29 May-1 June, Heraklion, Crete, available at: http://dbs.uni-leipzig.de/file/au-mueller05wiksar.pdf (accessed 20 February 2007).</p>
<p>За работни документи</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, работен документ [брой, ако е наличен], институция или организация, място на организацията, дата</p> <p>e.g. Moizer, P. (2003), “How published academic research can inform policy decisions: the case of mandatory rotation of audit appointments”, working paper, Leeds University Business School, University of Leeds, Leeds, 28 March.</p>
<p>За енциклопедични вписвания (без автор или издател)</p>	<p>Заглавие на енциклопедията (година), заглавие на вписването в кавички, том, издание, заглавие на енциклопедията, издател, място на издаване, страници</p> <p>e.g. <i>Encyclopaedia Britannica</i> (1926) “Psychology of culture contact”, Vol. 1, 13th ed., Encyclopaedia Britannica, London and New York, NY, pp. 765–71.</p> <p>(За вписвания с посочен автор, моля, вижте насоките за изписване на имената за глава на книга.)</p>

<p>За статии във вестници (с автор)</p>	<p>Фамилия, инициали (година), заглавие на статията в кавички, име на вестника, дата, страници</p> <p>e.g. Smith, A. (2008), “Money for old rope”, <i>Daily News</i>, 21 January, pp. 1, 3–4.</p>
<p>За статии във вестник (без посочен автор)</p>	<p>Име на вестника (година), заглавие на статията в кавички, дата, страници</p> <p>e.g. <i>Daily News</i> (2008), “Small change”, 2 February, p. 7.</p>
<p>За електронни източници</p>	<p>(Ако източникът е достъпен в интернет, пълният интернет адрес (<i>URL</i>) трябва да се посочи в края на референциите, както и датата, на която сте го използвали.)</p> <p>Фамилия, инициали (година), име на статията в кавички, достъпно на: <i>URL</i> адрес, (дата на достъп)</p> <p>e.g. Castle, B. (2005), “Introduction to web services for remote portlets”, available at: http://www-128.ibm.com/developerworks/library/ws-wsrp/ (accessed 12 November 2007).</p> <p>(Ако се използват електронни източници без посочени автори и дата, <i>URL</i> трябва да бъде включен или със скоби в основния текст, или препоръчително е да бъде посочен като бележка – с римски цифри с квадратни скоби заедно с текст, последван от пълния <i>URL</i> адрес в края на документа).</p>
<p>За източници на български език</p>	<p>За всеки цитиран източник на кирилица – на български език, трябва да се даде същият източник, изписан по правилата на Закона за транслитерацията.</p> <p>e.g. Ерхард, Л., 1993. Благоденствие за всички, София, <i>УИ „Стопанство“</i>. (Erhard, L., 1993. Blagodenstvie za vsichki, Sofia, <i>UI „Stoanstvo“</i>.)</p>

AUTHOR'S GUIDELINES

GENERAL INFORMATION

1. *The Philologia Journal* accepts for review articles (original articles, reports, discussions, studies, editorial materials) in any of the following research areas: general and applied linguistics, literary studies, translation, cultural studies and teaching of foreign languages with a specific focus on interdisciplinary and border studies areas, multilingualism and transculturalism. The volume of the articles should not exceed 20 standard pages. Publications in *Philologia Journal* could be written in English, French, German, Italian, Spanish, Portuguese, Russian or Bulgarian (abstracts and bibliographic information in English and Bulgarian).

2. Authors could submit their manuscripts to *the Journal's* Editorial Team via electronic and/or print versions to: <https://su.b-smart.tech/>, or philologia@uni-sofia.bg.

3. The received manuscripts are reviewed in accordance with Author's Guidelines by a member of the Editorial Board. Manuscripts that do not comply with the requirements shall be returned to the authors for revision. Manuscripts that meet the requirements shall be admitted for review. The members of the Editorial Board shall have the right to publish in the journal following all the rules and requirement valid for the other authors.

4. For each of the submitted and approved articles the Editorial Board shall assign two reviewers. Reviews shall be made in terms defined by the Editorial Board and in accordance with its requirements to the reviewers.

5. Reviewing of articles shall be done in accordance with the standards for the evaluation of manuscripts through the double-blind peer review system. Please do not include Authors' names and information in your Main Document. Authors' names and information should be only included in your Title Page. The reviewers give their assessment of the manuscripts in terms of the following criteria: scope of the research, novelty of the examined issues, originality, accuracy and clarity of the abstract describing the main text, logic structure and sequence of the submission, relevance of the methodology, validity of the results, proving the thesis, applicability of the results, validity of findings and conclusions, propriety and relevance of citations, accuracy and clarity of language.

6. The Editorial Board commits the final decision for publication, based on the conclusions of the reviewers. The decision can be: publish it without revisions, publish it after revision in accordance with the recommendations made in reviews, refusal to publish. If the Editorial Board commits a decision to publish the manuscript after revision upon recommendations, authors should review and answer to the Editorial Board's e-mails. The authors have to revise their manuscripts and present a report of the revisions they made in terms defined by the Editorial Board, upon which the Editorial Board commits a decision whether to publish it or refusal to publish the manuscript.

7. If there are contradictions of the reviews, the Editorial Board may determine an additional reviewer (reviewers).

SUBMISSION AND STRUCTURE REQUIREMENTS OF THE ARTICLES

8. The article submissions shall be provided in Microsoft Word format, as follows:

- Font: Times New Roman 12
- Format of the pages: Page Setup: Top: 2,5 sm, Bottom: 2,5 sm, Left: 2,5 sm, Right: 2,5 sm
- Line Spacing: 1,5 lines; First Line: 1,5 cm; Paper Size: A4.

9. The main structure of the article shall include:

- Title page – You should upload it as a separate from the Main Document file
- Introduction – It is included in the Main Document
- Main text – It is included in the Main Document
- Conclusion – It is included in the Main Document
- References – It is included in the Main Document.

10. Title page (pages)

The Title page/s should be as a separate from the Main Document file and includes:

Title of the article (it is recommended the title of the article to be short (5–10 words) and to present the main topic of the study);

Author Details: All contributing authors' names should be added to **the ScholarOne** submission, and their names arranged in the correct order for publication. All authors shall comply the following information: names, academic title/position, correspondence address, including institutional affiliation (incl. University, institution, etc.), state/city and country. In co-authoring, one of the authors must be designated as lead author and write his/her e-mail address. It is the responsibility of the lead author to ensure that the list of authors and individual contribution to the study of each of them are clearly indicated.

Abstract. The abstract of the articles, no matter in what language they are, should be written in Bulgarian and English. It should be short and clear and concisely contain the following elements:

- Introduction (“background” of the study) (required)
- Purpose and objectives of the study (required)
- Applied methodology (“staging of the research”) (required)
- Achieved major results (required)
- Leads (conclusions) (required)
- Limitations of the research and consequences (if applicable)
- Practical implications (if applicable)

- Originality/Value (required).

The maximum length of the abstract should not exceed 250 words.

Keywords (specify up to 5 keywords).

11. Introduction

The purpose of the introduction is to convince readers that the published research contains novelty and it is applicable. It answers the following questions:

- What is the main problem?
- Are there any existing solutions (indicates the level of study the problem at the moment)?
- What are the best solutions according to the author's/s' opinion?
- What is the main limitation of the research?
- What is expected to be achieved by the author of the research?

12. Main Text

The main text is structured into separate sections, distinguished by their titles (headings should be brief, with clear indication of the differences between their hierarchy). The preferred format for writing the main titles is to be bold format and subtitles to be written in italics. Font – Times New Roman 12, capitals, left alignment).

The main text should include:

Purpose and objectives of the study. The purpose and objectives of the study should ensure the understanding of the publication's focus and should justify its structure. After that, authors should specify:

- What is the significance of the publication?
- Why the publication is important and original?
- To whom is the publication designed?

Additionally can be discussed potential utility of practice, importance for future studies, detailed limitations of the study and others.

Main thesis and hypothesis of the research. Authors' arguments about their merit are presented.

Applied methodology and methods. The author should indicate the main methods used by him in a separate title. Author should demonstrate that the methodology is robust and appropriate to achieve the objectives. It is expected by the author to focus on the main theme, to point the main stages of his research, to show the used methods and influences that determine the chosen approach by him/her, to give arguments why he/she has chosen specific examples and others.

Achieved major results. When presenting the results, it is important authors to focus on the essentials. The publication must contain only the essential facts and those with a wider meaning, without giving many details of every possible statistics. If development is full of statistics, it is possible to prevail over the conclusions and after all the publication to be seen primarily as an enumeration of facts, not a scientific study. The main thesis of the author must be clearly traceable and steadily established.

- When describing the results author should seek answers to the following questions:

- Do you provide interpretation for each of the submitted results you want?
- Are the results consistent with what other researchers have found?
- Are there any differences? Why?
- Are there any limitations?
- Does the discussion logically lead the reader to your conclusion?
- It is important when presenting the results not to make statements that go beyond what results can acknowledge.

13. Conclusion

The general rule is that the conclusion should not only contain a summary of the research (it can be found in the abstract). The conclusion should give answers to the set at the beginning of the publication questions and to indicate opportunities for further research. It would be better to reveal how the achieved results will be applied in practice and to identify constraints in this regard. While indicating how this research can be applied and extended in future studies, it is not accepted in the conclusion to introduce new material or to be state the obvious. In the conclusion it should be emphasized what is different in the research results, what stands out in the design or it is unexpected.

14. Notes

Notes or Endnotes should be used only if absolutely necessary and must be identified in the text by consecutive numbers, enclosed in square brackets and listed at the end of the article.

15. Funding Agencies

The funding sources of the scientific research should be added in Step 5 of the submission process on ScholarOne system. Funding sources of the scientific research in the article are presented in section “Acknowledgements”. Authors should describe the role of these funding sources throughout the whole workflow – from setting of the research to achieving the final results.

16. Figures

All Figures (charts, diagrams, line drawings, web pages/screenshots, and photographic images) should be submitted in electronic form.

All Figures should be of high quality, legible and numbered consecutively with arabic numerals. Graphics may be supplied in colour to facilitate their appearance on the online database.

- If possible, the figures should be made in graphical programs (Corel Draw, Adobe Illustrator, Adobe PhotoShop) or Excel. The figures should not be in Picture format. They should be numbered consecutively in order of citation in the text. Numbers and titles of the figures are placed below them. Authors should avoid many inscriptions inside the figures.
- Pictures and scanned images can be made into separate files, preferably in JPG or TIFF format, not embedded in the text. Photos must be of good quality and suitable for printing. Color illustrations are accepted in exceptional cases after special agreement and eventual additional costs!
- If authors make a blueprint they should use Word Equation. The numbers of formulas to be written in brackets in the left side of the page!

17. Tables

Tables should be typed in Word Table or Excel format. They should be numbered consecutively according to citation in the text. Each table should have a title. Numbers and titles of the tables are placed over them. It is preferable it to fit on the page without turning widest part of the sheet horizontally. The necessary explanations are given below by means of appropriate symbols/ characters.

18. References

References to other publications must be in Harvard style and carefully checked for completeness, accuracy and consistency.

The cited authors should be presented at any of the following ways:

- Surname and year of publish (ex. Adams, 2006)
- Citing both names of two and year of publish (ex. Adams, Brown, 2006)
- When there are more than three authors, it is typed the surname of the first author and year of publish (ex. Adams et al., 2006)

At the end of the paper a reference list in alphabetical order should be supplied.

<i>For books</i>	Surname, Initials (year), <i>Title of Book</i> , Publisher, Place of publication. e.g. Harrow, R. (2005), <i>No Place to Hide</i> , Simon & Schuster, New York, NY.
<i>For book chapters</i>	Surname, Initials (year), Chapter title, Editor's Surname, Initials, <i>Title of Book</i> , Publisher, Place of publication, pages. e.g. Calabrese, F.A. (2005), The early pathways: theory to practice – a continuum, in Stankosky, M. (Ed.), <i>Creating the Discipline of Knowledge Management</i> , Elsevier, New York, NY, pp. 15–20.
<i>For journals</i>	Surname, Initials (year), Title of article, <i>Journal Name</i> , volume, number, pages. e.g. Capizzi, M.T. and Ferguson, R. (2005), Loyalty trends for the twenty-first century, <i>Journal of Consumer Marketing</i> , Vol. 22 No. 2, pp. 72–80.

<p><i>For published conference proceedings</i></p>	<p>Surname, Initials (year of publication), Title of paper, in Surname, Initials (Ed.), <i>Title of published proceeding which may include place and date(s) held</i>, Publisher, Place of publication, Page numbers.</p> <p>e.g. Jakkilinki, R., Georgievski, M. and Sharda, N. (2007), Connecting destinations with an ontology-based e-tourism planner, in <i>Information and communication technologies in tourism 2007 proceedings of the international conference in Ljubljana, Slovenia, 2007</i>, Springer-Verlag, Vienna, pp. 12–32.</p>
<p><i>For unpublished conference proceedings</i></p>	<p>Surname, Initials (year), Title of paper, paper presented at Name of Conference, date of conference, place of conference, available at: URL if freely available on the internet (accessed date).</p> <p>e.g. Aumueller, D. (2005), Semantic authoring and retrieval within a wiki, paper presented at the European Semantic Web Conference (ESWC), 29 May-1 June, Heraklion, Crete, available at: http://dbis.uni-leipzig.de/file/aumueller05wiksar.pdf (accessed 20 February 2007).</p>
<p><i>For working papers</i></p>	<p>Surname, Initials (year), Title of article, working paper [number if available], Institution or organization, Place of organization, date.</p> <p>e.g. Moizer, P. (2003), How published academic research can inform policy decisions: the case of mandatory rotation of audit appointments, working paper, Leeds University Business School, University of Leeds, Leeds, 28 March.</p>
<p><i>For encyclopedia entries (with no author or editor)</i></p>	<p><i>Title of Encyclopedia</i> (year) Title of entry, volume, edition, Title of Encyclopedia, Publisher, Place of publication, pages.</p> <p>e.g. <i>Encyclopaedia Britannica</i> (1926) Psychology of culture contact, Vol. 1, 13th ed., Encyclopaedia Britannica, London and New York, NY, pp. 765–71.</p> <p>(For authored entries please refer to book chapter guidelines above)</p>

<p><i>For newspaper articles (authored)</i></p>	<p>Surname, Initials (year), Article title, <i>Newspaper</i>, date, pages. e.g. Smith, A. (2008), Money for old rope, <i>Daily News</i>, 21 January, pp. 1, 3–4.</p>
<p><i>For newspaper articles (non-authored)</i></p>	<p><i>Newspaper</i> (year), Article title, date, pages. e.g. <i>Daily News</i> (2008), Small change, 2 February, p. 7.</p>
<p><i>For archival or other unpublished sources</i></p>	<p>Surname, Initials, (year), Title of document, Unpublished Manuscript, collection name, inventory record, name of archive, location of archive. e.g. Litman, S. (1902), Mechanism & Technique of Commerce, Unpublished Manuscript, Simon Litman Papers, Record series 9/5/29 Box 3, University of Illinois Archives, Urbana-Champaign, IL.</p>
<p><i>For electronic sources</i></p>	<p>If available online, the full URL should be supplied at the end of the reference, as well as a date that the resource was accessed. e.g. Castle, B. (2005), Introduction to web services for remote portlets, available at: http://www-128.ibm.com/developerworks/library/ws-wsrp/ (accessed 12 November 2007). Standalone URLs, i.e. without an author or date, should be included either within parentheses within the main text, or preferably set as a note (roman numeral within square brackets within text followed by the full URL address at the end of the paper).</p>
<p><i>For Bulgarian sources:</i></p>	<p>For each source quoted in Cyrillic – in Bulgarian language should be given the same source, written according to the regulations of the transliteration. e.g. Erhard, L., 1993. <i>Blagodenstvie za vsichki, Sofia, UI „Stopanstvo“</i>. (Ерхард, Л., 1993. Благоденствие за всички, София, УИ „Стопанство“.)</p>